

บทที่ 7

การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี

พลวัตของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในจังหวัดชลบุรีที่ขยายตัวจากอดีตได้รับการผลิตซ้ำในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นจนตกผลึกอย่างเป็นแบบแผนทางสังคมเมื่อมีการขยายตัวทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น การขยายตัวของนักการเมืองท้องถิ่นในชลบุรีเกิดขึ้นจากเงื่อนไขในระดับชาติ กล่าวคือ การที่กลุ่มนายทุนสามารถปลดปล่อยสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับชนชั้นนำข้าราชการหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในขณะเดียวกันการประกาศใช้รัฐธรรมนูญก็ได้สร้างกติกาใหม่ทางการเมือง คือ กลไกการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง เราจะพบว่า กลไกการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2517 และปี พ.ศ. 2521 ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มนายทุนเข้าสู่อำนาจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้งโดยมีการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นกลไกสำคัญ รัฐธรรมนูญหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้สร้างความต่อเนื่องของการเลือกตั้งทำให้การเลือกตั้งกลายเป็นกลไกในเชิงสถาบันทางการเมืองที่มีความมั่นคงจนในที่สุดได้พัฒนาไปสู่ระบอบการเลือกตั้ง มาจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ในบทที่ 7 นี้จะนำเสนอรายละเอียดออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ 3 หัวข้อคือ

1. การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี
2. ปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี
3. สรุปท้ายบท

การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เรียกว่า “การแบ่งบานของประชาธิปไตย” แต่เบื้องหลังเป็นการต่อสู้กันระหว่างฝ่ายอนุรักษนิยมกับฝ่ายสังคมนิยมจนคลี่คลายมาตาคำลัดับจนพัฒนาเป็น โครงสร้างทางการเมืองใหม่ที่ประกาศไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2521 กล่าวคือ หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2416 ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากระบอบเผด็จการทหารของระบอบอำมาตยาธิปไตยไปสู่ระบอบการเลือกตั้ง (Electoralism) ของนายทุน การผสมผสานระหว่างทุนกับการเลือกตั้งเข้าด้วยกันทำให้เกิดระบบรัฐสภาที่เปิดช่องทางให้นายทุนเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและกลายมาเป็นฐานการจัดตั้งรัฐบาลใน

ระดับชาติ การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนายทุนได้สร้างระบอบเลือกตั้งที่มีฐานการเมืองที่ใช้เงินเป็นตัวหล่อลื่น (Money politics) ภายใต้พรรคธุรกิจการเมือง (Business party) (ชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์, 2549, หน้า 1)

ภายใต้ระบอบเลือกตั้งดังกล่าว นายทุนระดับชาติได้ขยายบทบาททางการเมืองของตัวเองใน 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ การเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงจากการลงสมัครรับเลือกตั้งและมีบทบาทโดยอ้อมในการสนับสนุนพรรคการเมืองดังนี้ (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 85)

1. การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนายทุนโดยตรง เราจะพบว่า ก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้นการลงสมัครรับเลือกตั้งของนายทุนส่วนใหญ่เป็นเพียงความร่วมมือในเชิงอุปถัมภ์กับชนชั้นนำทหารเพื่อช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ระบอบอำมาตยาธิปไตย แต่นักการเมืองมีบทบาทจริง ๆ จากการใช้อิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทหารไปขยายกิจการด้านธุรกิจของตน เช่น กลุ่มที่สังกัดพรรคสหประชาไทยของ ถนอม-ประภาส-ณรงค์ เป็นต้น แต่หลังจากระบอบการเลือกตั้งหลังปี พ.ศ. 2516 เปิดโอกาสให้กลุ่มนายทุนจึงมีโอกาสเข้ามาแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยตรง

2. การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนายทุนโดยอ้อม การให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่พรรคการเมืองโดยไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แต่จะอาศัยอิทธิพลของพรรคการเมืองหรือนักการเมือง ช่วยผลักดันนโยบายบางประการหรือผลักดันให้ตนเองได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีโดยต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เช่น นายอบ วสุรัตน์ แห่งพรรคชาติประชาธิปไตย หรือนายพงษ์ สารสิน แห่งพรรคกิจสังคม เป็นต้น

การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีก็เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เช่นกันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเปิดโอกาสให้นายทุนในชลบุรีปลดปล่อยจากการเป็นผู้ได้อุปถัมภ์ชนชั้นนำข้าราชการและเข้าสู่เวทีทางการเมืองโดยอาศัยการเลือกตั้งที่พัฒนาเป็นกลไกเชิงสถาบันตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา

จากตารางที่ 7 จะพบว่า การขยายตัวของนักการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้นมีความแตกต่างจากนักการเมืองในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2475-2516 อย่างเห็นได้ชัดคือ ในช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มชนชั้นกลางชลบุรีที่มีฐานทางการเมืองและราชการอยู่ที่ส่วนกลางเป็นหลัก เช่น นายธรรมบุญ เทียนเงิน นายชวลิต อภัยวงศ์ พลตรีศิริ สิริโยธิน นายประสงก์ เนื่องจำนงค์ เป็นต้น ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของชลบุรีหลังรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่ก็จะเป็นนักการเมืองที่มีฐานอยู่ในท้องถิ่นโดยตรง

เป็นหลัก เช่น นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายตรงค์ สิงห์โตทอง นายประ โยชน์ เนื่องจำนงค์ นายนิกม
แสนเจริญ นายสนธยา คุณปลื้ม สันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์ เป็นต้น

ตารางที่ 7 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476-2554 จังหวัดชลบุรี
(พรชัย เทพปัญญา, 2552; สันธชัย สุกรเสพย์, 2539)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี ที่ เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	เขต ที่	พรรคการเมืองที่ สังกัด
1	15 พ.ย. 2476	นายนิติ ไสร์ด	-	-
2	7 พ.ย. 2480	นายเสถียร เจริญสด	-	-
3	12 พ.ย. 2481	นายจันทร์เขต ฉัตรภูติ	-	-
4	6 ม.ค. 2489	นายธรรมานุญ เทียนเงิน	-	-
	5 ส.ค. 2489 (เลือกตั้งเพิ่ม)	หม่อมเจ้านนทิวาวัติ สวัสดิวัฒน์	-	-
5	29 ม.ค. 2491	นายชวลิต อภัยวงศ์	-	-
6	เลือกตั้งเพิ่มเติม	-	-	-
7	26 ก.พ. 2495	นายชาย สุอังคะ	-	-
8	26 ก.พ. 2500	พลตรีศิริ สิริโยธิน	-	-
		พันเอกประยงค์ เฉลิมสุข	-	-
9	15 ธ.ค. 2500	พลตรีศิริ สิริโยธิน	-	เสรีมนังคศิลา
		นายธรรมานุญ เทียนเงิน	-	เสรีมนังคศิลา
10	10 ก.พ. 2512	นายประสงค์ เนื่องจำนงค์	-	ไม่สังกัดพรรค
		พลตรีศิริ สิริโยธิน	-	ประชาธิปัตย์
		นายอุทัย พิมพ์ใจชน	-	ไม่สังกัดพรรค
11	26 ม.ค. 2518	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	1	ประชาธิปัตย์
		นายบุญชู โรจนเสถียร	1	กิจสังคม
		นายตรงค์ สิงห์โตทอง	2	สันติชน
		นายประจวบ ศิริวรราช	2	ชาติไทย
12	4 เม.ย. 2519	นายบุญชู โรจนเสถียร	1	กิจสังคม
		นายอุทัย พิมพ์ใจชน	1	ประชาธิปัตย์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี ที่ เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	เขต ที่	พรรคการเมืองที่ สังกัด
13	22 เม.ย. 2522	พลตรีศิริ สิริโยธิน	2	ชาติไทย
		นายประสิทธิ์ จิตต์อารีย์	2	ประชาธิปไตย
		นายประโยชน์ เนื่องจำนง	1	สยามประชาธิปไตย
				กิจสังคม
		นายตรงค์ สิงห์โตทอง	1	กิจสังคม
		นายโกวิทย์ ศรีสวัสดิ์	1	ชาติไทย
		พลตรีศิริ สิริโยธิน (ถึงแก่กรรม 31 ก.ค. 2522)	2	กิจสังคม
14	18 เม.ย. 2526	นายคณิน บุญสุวรรณ (แทน 21 ต.ค. 2522)	2	กิจสังคม
		จำสืบเอกอุดม โอภาสศรี	2	
		นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์	1	กิจสังคม
		นายตรงค์ สิงห์โตทอง	1	ชาติประชาธิปไตย
		นายอุทัย พิมพ์ใจชน	1	กิจสังคม
		นายนิคม แส่นเจริญ	2	ก้าวหน้า
		นายจรูญ งามพิเชษฐ์	2	
15	27 ก.ค. 2529	นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์	1	กิจสังคม
		นายอุทัย พิมพ์ใจชน	1	กิจสังคม
		พันตำรวจโทรุ่งโรจน์ เรืองฤทธิ์	1	ชาติประชาธิปไตย
		นายนิคม แส่นเจริญ	2	ก้าวหน้า
		นายจรูญ งามพิเชษฐ์	2	
		นายนิคม แส่นเจริญ	1	ก้าวหน้า
		นายอุทัย พิมพ์ใจชน	1	กิจสังคม
16	24 ก.ค. 2531	นายเทอดธรรม อัมราลิขิต	1	กิจสังคม
		นายตรงค์ สิงห์โตทอง	2	กิจสังคม
		นายจรูญ งามพิเชษฐ์	2	ก้าวหน้า

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี ที่ เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	เขต ที่	พรรคการเมืองที่ สังกัด
17	22 มี.ค. 2535	นายถาวร ตริรัตน์รงค์	2	กิจสังคม
		นายจรูญ งามพิเชษฐ์	2	ก้าวหน้า
		นายเทอดธรรม อัมราลิขิต	1	กิจสังคม
		นายสง่า ธนสงวนวงศ์	1	กิจสังคม
		นายสนธยา คุณปลื้ม	2	สามัคคีธรรม
		นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์	1	สามัคคีธรรม
18	13 ก.ย. 2535	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	2	สามัคคีธรรม
		นายคณิน บุญสุวรรณ	1	สามัคคีธรรม
		นายธงชัย พิมพ์สกุล	2	เอกภาพ
		นายวิทยา คุณปลื้ม	1	เอกภาพ
		นายสนธยา คุณปลื้ม	2	เอกภาพ
		นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์	1	เอกภาพ
19	2 ก.ค. 2538	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	2	ชาติพัฒนา
		นายวิทยา คุณปลื้ม	1	ชาติพัฒนา
		นายสง่า ธนสงวนวงศ์	1	เอกภาพ
		นายสนธยา คุณปลื้ม	2	เอกภาพ
		นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง	1	ชาติไทย
		นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์	2	ชาติไทย
20	17 พ.ย. 2539	นายสุรสิทธิ์ นิตวุฒิวรรักษ์	2	ชาติไทย
		นายชาญศักดิ์ ขวลิคนิติธรรม	3	ชาติไทย
		นายวิทยา คุณปลื้ม	1	ชาติไทย
		นายสง่า ธนสงวนวงศ์	1	ชาติไทย
		นายสนธยา คุณปลื้ม	2	ชาติไทย
		นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง	1	ชาติไทย
		นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์	3	ชาติไทย
		นายสุรสิทธิ์ นิตวุฒิวรรักษ์	2	ชาติไทย

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี ที่ เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	เขต ที่	พรรคการเมืองที่ สังกัด
21	6 ม.ค. 2554	นายสง่า ชนสงวนวงศ์	1	ชาติไทย
		นายวิทยา คุณปลื้ม	2	ชาติไทย
		นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง	3	ชาติไทย
		นายสุรสิทธิ์ นิติวรรักษ์	4	ชาติไทย
		นายอิทธิพล คุณปลื้ม	5	ชาติไทย
		นายชาญศักดิ์ ชวลิตนิตธรรม	6	ชาติไทย
		พลเรือโท โรช วิกิตภูมิประเทศ	7	ไทยรักไทย
22	6 ก.พ. 2548	นายสง่า ชนสงวนวงศ์	1	ไทยรักไทย
		นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ	2	ไทยรักไทย
		นายวิทยา คุณปลื้ม	3	ไทยรักไทย
		นายสุรสิทธิ์ นิติวรรักษ์	4	ไทยรักไทย
		นายอิทธิพล คุณปลื้ม	5	ไทยรักไทย
		นายชาญยุทธ เสงตระกุล	6	ไทยรักไทย
		พลเรือโท โรช วิกิตภูมิประเทศ	7	ไทยรักไทย
23	3 ม.ค. 2550	นายประมวล เอมเปี้ย	1	ประชาธิปัตย์
		นายบรรจบ รุ่งโรจน์	1	ประชาธิปัตย์
		นายมานิตย์ ภาวสุทธิ์	1	ประชาธิปัตย์
		นายพจนารถ แก้วผลึก	2	ประชาธิปัตย์
		นายจูนโรจน์ โรจนกุลเสถียร	2	ประชาธิปัตย์
		นายไมตรี สอยเหลือ	2	ประชาธิปัตย์
		นายสรวิทย์ เนื่องจำนงค์	3	ประชาธิปัตย์
		พลตำรวจตรีวีระ อนันตกุล	3	ประชาธิปัตย์
24	2554	นายสุชาติ ชมกลิ่น	1	พลังชล
		นายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์	2	พลังชล
		นายรณเทพ อนุวัฒน์	3	พลังชล
		นายสรวิทย์ เนื่องจำนงค์	4	ประชาธิปัตย์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี ที่ เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	เขต ที่	พรรคการเมืองที่ สังกัด
21	6 ม.ค. 2554	นายพันธุ์ศักดิ์ เกตุวัฒนา	5	พลังชล
		นางสุกมล คุณปลื้ม	6	พลังชล
		นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์	7	พลังชล
		พลเรือเอกสุรพล จันทน์แดง	8	เพื่อไทย

การขยายตัวของกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พัฒนาอย่างกว้างขวางจากแต่เดิมที่จำกัดอยู่ในกลุ่มหลังจู่ที่ไปสู่นักหรือกลุ่มย่อยอื่น ๆ ของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี เช่น กลุ่มนายทุนเจ้าพ่อท้องถิ่นอุปถัมภ์ในตัวเมือง กลุ่มชนชั้นกลางสายวิชาชีพ กลุ่มข้าราชการที่หันกลับเข้ามาเล่นการเมือง เป็นต้น การขยายตัวของนักรการเมืองท้องถิ่นตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2556 สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากกรณีศึกษาที่สำคัญดังนี้

1. การเป็นนักรการเมืองท้องถิ่นโดยใช้ฐานของกลุ่มผลประโยชน์ในรูปของสมาคม

กลุ่มนายทุนการเกษตรหรือหลังจู่ในชนบทที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนชั้นนำข้าราชการ เช่น กลุ่มชอยราชครู และกลุ่มสี่เสาเทเวศร์ จนบางคนต้องถูกจับในข้อหานักเลงอันตราย ในอดีตหลังออกมาจากคุกแล้วหลังจู่บางคนได้หันทิศทางการเป็นนักรการเมืองภายใต้อุปถัมภ์ของชนชั้นนำข้าราชการทหารไปสู่การใช้กลุ่มผลประโยชน์ในรูปของสมาคมที่เป็นทางการเพื่อเป็นช่องทางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งในรูปของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือการเข้าไปเป็นนักรการเมืองโดยตรง กรณีตัวอย่างที่สะท้อนนักรการเมืองที่ใช้ฐานของกลุ่มผลประโยชน์ในรูปของสมาคมเพื่อก้าวเข้าสู่เวทีทางการเมือง ได้แก่ นายณรงค์ สิงห์โตทอง

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วในบทที่ 6 ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่านายณรงค์ สิงห์โตทอง หรือ “เฮียซู้” นั้นมีบทบาทเป็นเจ้าพ่อท้องถิ่นอุปถัมภ์ในชลบุรีอย่างเห็นได้ชัดคือ นายณรงค์ได้ซึมซับชีวิตนักเลงมาตั้งแต่เยาว์วัยและได้รับการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตแบบนักเลงมาจาก “เฮียไซ” หรือ “หลังจู่ไซ” ผู้เป็นบิดา ดังนั้น เมื่อได้เข้ามาทำธุรกิจครอบครัวหลังจากการเสียชีวิตของหลังจู่ไซ เช่น การทำโรงหีบอ้อยน้ำตาลทรายแดง การปลูกอ้อยขนาดใหญ่ส่งขายโรงงาน หรือ การทำธุรกิจเดินรถระหว่างจังหวัด เป็นต้น นายณรงค์จำเป็นต้องใช้กลุ่มนักเลงที่ใช้อิทธิพล

มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินธุรกิจของตัวเอง (เสียง สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2556; สุมาลี พันธุ์รา, 2543, หน้า 125-126)

ในช่วงที่ชนชั้นนำทหาร เช่น กลุ่มชอยราชครูหรือกลุ่มสี่เสาเทเวศร์มีอำนาจทางการเมือง ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตยนั้นนายครังค์ได้เข้ามาอยู่ได้อุปถัมภ์กับผู้นำทหารในกลุ่มชอยราชครู เช่น พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เป็นต้น ในการทำธุรกิจปลูกอ้อยเพื่อขายโรงงานก็ส่งให้ผล นายครังค์มีความขัดแย้งกับผู้นำทหารในกลุ่มสี่เสาเทเวศร์ที่สนับสนุนกลุ่มโรงงานน้ำตาล

ดังนั้น หลังจากที่ถูกกลุ่มสี่เสาเทเวศร์ซึ่งนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแทนกลุ่มชอยราชครู นายนายครังค์จึงถูกจับในข้อหาอันธพาลและถูกจำคุกในคุก ลาดยาวเมื่อปี พ.ศ. 2502 หลังจากที่ถูกออกมาจากคุกนายครังค์ได้ออกมาทำไร่อ้อยขนาดใหญ่เช่นเดิม แต่ไม่สามารถที่จับบทบาทความเป็นเจ้าพ่อได้เต็มที่ ดังนั้น จึงได้หาทางออกโดยการร่วมพลังโดยการจัดตั้งสมาคมที่เป็นทางการต่อสู้ทางการเมืองของชาวไร่อ้อยเรียกว่า สมาคมกลุ่มอาชีพ การเกษตรชลบุรี (เสียง สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2556; จิรวุฒิ สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2553)

บทบาทในทางการเมืองของนายครังค์โดยอาศัยสมาคมชาวไร่อ้อยในช่วงก่อน 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีกิจกรรมที่สำคัญคือ การเป็นหัวคะแนนให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของจังหวัดชลบุรี เช่น เป็นหัวคะแนนให้กับนายประสงค์ เนื่องจางค์ พี่ชายของนายประ โยชน์ เนื่องจางค์ เนื่องจากนายครังค์ยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่การเมืองโดยตรงอันเนื่องมาจากความ ขัดแย้งกับตระกูลจารุเสถียรที่มีอำนาจเพิ่มขึ้นหลังจากการเสียชีวิตของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2506 (เสียง สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2556; จิรวุฒิ สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2553)

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และมีประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 นายครังค์จึงก้าวเข้าสู่บทบาททางการเมืองโดยตรงในการลงรับสมัครเลือกตั้ง นายครังค์ได้ใช้ฐาน ของกลุ่มชาวไร่อ้อยของสมาคมฯ ร่วมมือกับนายอนันต์ ฉายแสง และนายปรีดา พัฒนถาบุตร ตั้งพรรคสันติชน โดยนายครังค์เป็นหัวหน้าพรรคดังกล่าวของนายครังค์ที่ว่า (นันทนา นันทวโรภาส, 2533, หน้า 82)

“ชาวไร่อ้อยเยอะ อยากลองดูว่าชาวไร่อ้อยรักเราจริงก็เลยสมัคร ไม่อยากเล่นแต่เขามา ชวน ในปี 18 เป็นหัวหน้าพรรคสันติชนด้วย”

เราจะพบว่า บทบาททางการเมืองของนายครังค์ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ดำรงอยู่ได้ด้วยการมีฐานกลุ่มชาวไร่อ้อยชลบุรีที่นายครังค์เป็นนายกสมาคมตลอดชีพ บทบาททาง การเมืองของนายครังค์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ๆคือ (นันทนา นันทวโรภาส, 2533,

หน้า 122-123)

ช่วงที่หนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2518-2526 เป็นช่วงที่นายณรงค์สามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ถึง 3 สมัยคือ สมัยปี พ.ศ. 2518, พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2526 การได้ดำรงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมาจากคะแนนเสียงท่วมท้นจากชาวไร่อ้อยที่มีความศรัทธา เชื่อถือในความเป็นผู้นำของนายณรงค์

ช่วงที่สอง ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2529-2531 เป็นช่วงที่นายณรงค์พ่ายแพ้ในการสมัครรับเลือกตั้งในเกือบทุกอำเภอที่เคยได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้นจากชาวไร่และเป็นพื้นที่ของนายณรงค์นั้น นายณรงค์กลับได้คะแนนน้อยมาก สำหรับสาเหตุที่นายณรงค์พ่ายแพ้ไม่ได้รับการเลือกตั้งนั้นเพราะ

1.1 ปัญหาภายในพรรคกิจสังคม มีความแตกแยกกัน และการลาออกของหัวหน้าพรรคทำให้นโยบายและระบบต่าง ๆ ของพรรคเปลี่ยนแปลง การรณรงค์หาเสียงที่ด้อยประสิทธิภาพทำให้คะแนนเสียงเลือกตั้งตกเป็นของคู่แข่งทางการเมือง

1.2 ปัญหาความแตกแยกของกลุ่มชาวไร่อ้อย ปัญหานี้เป็นปัญหาหลักต่อความพ่ายแพ้ของนายณรงค์ สาเหตุของการแตกแยกนั้นเนื่องจากการเคลื่อนไหวแยกสลายเสียงสนับสนุนของนายณรงค์โดยการทำให้ชาวไร่อ้อยได้แตกแยกไปตั้งสมาคมใหม่ขึ้นที่ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองอีกพรรคหนึ่ง นอกจากนี้ การผลักดันพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลหรือระบบ 70:30 ของนายณรงค์นั้นแม้ว่าจะได้เสียงสนับสนุนและยอมรับว่าได้สร้างความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายก็ตามแต่ก็มีชาวไร่อ้อยและผู้เสียผลประโยชน์บางส่วนไม่พอใจกับพระราชบัญญัติดังกล่าวทำให้เสียงสนับสนุนทางการเมืองของนายณรงค์กระจายไป

ช่วงที่สาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นช่วงที่นายณรงค์ปรับตัวเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับนายอุทัย พิมพ์ใจชน ในพรรคก้าวหน้า การเปลี่ยนจากสังกัดพรรคกิจประชาคมเป็นพรรคก้าวหน้านี้ นายณรงค์ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมกลุ่มอาชีพการเกษตรชลบุรีซึ่งประกอบด้วย ชาวไร่อ้อยมากกว่า 40,000 คน นายณรงค์ก็ประสบผลสำเร็จได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งที่ 2 โดยได้รับคะแนนเสียงมาเป็นที่ 1 ในเขตนี้

2. การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยใช้นาฏระบบราชการ

การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยใช้นาฏระบบราชการนั้นจะศึกษากรณีของพลตรีศิริโยธิน พลตรีศิริ เกิดเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2458 ที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี พลตรีศิริมีเชื้อสายจีน โดยปู่เป็นชาวจีนผู้อพยพมาจากเมืองจีน (วีระพงษ์ ศิริโยธิน, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2556) พลตรีศิริเป็นบุตรของนายอำพันและนางสัณลิ้ม มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน พลตรีศิริได้สมรสกับคุณหญิงอำไพ (จันทร์มงคล) มีบุตรธิดารวม 7 คน พลตรีศิริสำเร็จการศึกษาจาก

โรงเรียนนายร้อยทหารบกพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ศึกษาและผลงานสาขาวิชาการขนส่งจากมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2492-2493 ได้รับพระราชทานปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต (กิตติมศักดิ์) ทางสังคมศาสตร์จากมหาวิทยาลัยมหิดล (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544, หน้า 301)

การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีของพลตรีศิริถือว่ามาจากการจากระบบราชการเป็นหลักเนื่องจากพลตรีศิริได้มาลงรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีจากการเป็นนายพลทหารในกลุ่มชอกราชครูและเคยดำรงตำแหน่งระดับอธิบดีในฐานะเจ้ากรมส่งทหารบก นอกจากนี้ ยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์ ในรัฐบาลจอมพลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เมื่อปี พ.ศ. 2500 แต่การลงสมัครในจังหวัดชลบุรีเนื่องจากพลตรีศิริมีฐานเดิมของเครือข่ายญาติพี่น้องในเขตอำเภอพานทอง เช่น เครือข่ายเหล้ากับกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นลูกค้าเหล้าของตระกูล นอกจากนี้ ยังมีนายนิพนธ์ ศิริโยธิน ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเป็นเวลานานถึง 4 สมัย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พลตรีศิริก็ไม่ถือว่าเป็นคนในพื้นที่ดังจะเห็นได้จากการทำงานทางการเมืองของพลตรีศิริในสายตาของหลานชายในตระกูลที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า (วิระพงษ์ ศิริโยธิน, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2556)

“มาชลไม่ได้พักเมืองชล”

“คนมีปัญหามาหาพลตรีศิริก็จะมีคนรับเรื่องไว้แทน”

ถึงแม้พลตรีศิริจะมีฐานอยู่ที่ระบบราชการเป็นหลัก แต่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพลตรีศิริยังคงต้องใช้กลยุทธ์รณรงค์ใน 2 รูปแบบคือ การใช้ระบบหวัคะแนน เช่น พลตรีศิริเคยให้นายสมชาย คุณปลื้มหรือกำนันเป๊าะเป็นหวัคะแนนในเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น (ชาว์มณีวงศ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2553) และการใช้ระบบปราศรัยทางการเมือง เช่น การใช้วิธีการเลี้ยงโต๊ะจีนแก่ชาวบ้านเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการระดมคนมาฟังโดยลี้ลับว้าวทั้งตัวเป็นอาหารแบบบุฟเฟต์ (เทอดธรรม อัมราลิขิต, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2552)

พลตรีศิริได้ลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 จนถึงปี พ.ศ. 2522 รวม 5 สมัย คือ

2.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 จังหวัดชลบุรี สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลาของกลุ่มทหารชอกราชครู

2.2 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2500 จังหวัดชลบุรี ไม่สังกัดพรรคการเมือง

2.3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยในปี พ.ศ. 2512 จังหวัดชลบุรี
สังกัดพรรคสหประชาไทยของกลุ่มทหารสี่เสาเทเวศร์ที่นำโดยจอมพลถนอม กิตติขจร
และจอมพลประภาส จารุเสถียร

2.4 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยในปี พ.ศ. 2519 จังหวัดชลบุรี
สังกัดพรรคชาติไทย

2.5 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยในปี พ.ศ. 2522 จังหวัดชลบุรี
สังกัดพรรคชาติไทย

นอกจากนี้ พลตรีศิริยังได้รับตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญคือ ดำรงตำแหน่ง
ประธานสภาผู้แทนราษฎร ในสภาผู้แทนราษฎรไทย ชุดที่ 10 ในปี พ.ศ. 2512-2514, ดำรงตำแหน่ง
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2515-2516, , ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
คมนาคมในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เมื่อปี พ.ศ. 2518-2519, ดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เมื่อปี พ.ศ. 2519
เป็นต้น

3. การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยใช้อำนาจเครือข่ายท้องถิ่น

การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยใช้อำนาจเครือข่ายท้องถิ่นนั้นจะใช้กรณีศึกษานายอุทัย
พิมพ์ใจชน นายอุทัย เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2481 ที่ตำบลบดเกาะลอย อำเภอพานทอง
จังหวัดชลบุรี นายอุทัยเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน โดยมีก๋งเป็นชาวจีนอพยพแต่มีย่าเป็นคนไทย
(อุทัย พิมพ์ใจชน, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2553) ลักษณะพื้นฐานของชนชั้นกลางจะเห็นได้จาก
การที่นายอุทัยมีบิดาเป็นครูประจำบ้าน และมีมารดาเป็นชาวนา นายอุทัยเข้ารับการศึกษาค้นต้นที่
โรงเรียนชลราษฎรอำรุง และจบชั้นเตรียมอุดมศึกษาที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ จนได้รับปริญญา
นิติศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นเนติบัณฑิตไทย

นายอุทัยได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีครั้งแรกเมื่อ
วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ในนามพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นก็มีบทบาททางการเมือง
อย่างต่อเนื่องดังนี้

ในปี พ.ศ. 2518 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี พรรคประชาธิปัตย์

ในปี พ.ศ. 2519 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี พรรคประชาธิปัตย์

ในปี พ.ศ. 2526 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี พรรคก้าวหน้า (ก่อตั้งและ
เป็นหัวหน้าพรรคก้าวหน้า)

ในปี พ.ศ. 2529 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี พรรคก้าวหน้า

ในปี พ.ศ. 2531 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี พรรคก้าวหน้า

หรือกำนันเป๊าะ โดยการชักชวนของนายนิคม แสนเจริญ ในปี พ.ศ. 2531 ดังนั้น จึงทำให้เครือข่ายของกลุ่มหนุ่มพ่นสีมีความอ่อนแอลง

บทบาททางการเมืองของนายอุทัยเริ่มเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนทั้งในจังหวัดชลบุรี และในระดับชาติก็เมื่อนายอุทัยได้เข้ามาต่อต้านการรัฐประหารตัวเองของจอมพลถนอม กิตติขจร ในปี พ.ศ. 2514 เนื่องจากการรัฐประหารดังกล่าวได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 ยกเลิกพรรคการเมือง ยุบสภา และจัดตั้งรัฐบาลเผด็จการขึ้นมาเพื่อบริหารประเทศ โดยจอมพลถนอมตั้งตนเป็นเป็นนายกรัฐมนตรี การกระทำดังกล่าวของจอมพลถนอมได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก รวมนายอุทัยที่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่สามารถยอมรับได้เหมือนการเอาประชาชนกลับไปเป็นทาสอีกครั้ง นายอุทัยซึ่งเป็นสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น จึงร่วมกับเพื่อนอีก 2 คน ดำเนินฟ้องคดีจอมพลถนอม กิตติขจร แต่นายอุทัยและเพื่อนถูกจอมพลถนอมส่งคนมาจับตัวและนำไปขังคุกเป็นเวลาประมาณ 2 ปี

หลังจากนายอุทัยได้รับอิสรภาพจากรัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจร แล้ว นายอุทัยก็ได้ไปอุปสมบทที่วัดชลประทานเป็นระยะเวลาหนึ่งแต่มีคณมาเชิญให้ลาสิกขาบทเพื่อกลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง นายอุทัยจึงลาสิกขาบทและได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อจากนั้นนายอุทัยก็ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกหลายสมัย ติดต่อกันตามที่กล่าวข้างต้น (ดวงกมล ทรงวุฒิวิชัย, 2549, หน้า 6-7)

4. การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยใช้อำนาจของการเป็นเจ้าพ่อท้องถิ่นอุปถัมภ์

การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยใช้อำนาจของการเป็นเจ้าพ่อท้องถิ่นในที่นี้จะใช้กรณีศึกษา นายจอมพล สุขภารังสี หรือ "เสี้ยจิว" เสี้ยจิวได้ก้าวเข้ามามีบทบาทในวงการเจ้าพ่อเมืองชลบุรี ภายหลังจากการเสียชีวิตของหลงจูเอียง นายเอียง จึงประเสริฐ หรือ "หลงจูเอียง" หลงจูเอียงเป็นผู้มีอิทธิพลในจังหวัดชลบุรีช่วงทศวรรษ 2500 ในฐานะเจ้าพ่อป่าแดงโดยการสะสมทุนจากการเป็นเจ้าของโรงงานน้ำตาล กิจการโรงเลื่อย การธุรกิจผูกขาดเกี่ยวกับกิจการโรงสี โรงเลื่อย เหมืองแร่ การทำสวน รวมถึงการเป็นเจ้าที่ดินรายใหญ่ในภาคตะวันออกตั้งแต่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด (สุมาลี พันธุ์รา, 2543, หน้า 123; ผาสุก พงษ์ไพจิตรและสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 207)

เสี้ยจิวเดิมมีอาชีพเป็นหัวหน้าคุมกระเป่ารถเมล์ หลังจากนั้นก็ผันตัวเองไปเป็นพ่อค้าขายหมูและธุรกิจโรงฆ่าหมู การสะสมทุนของเสี้ยจิวจึงก่อรูปขึ้นจากธุรกิจบ่อนไฮโดรขนาดใหญ่วางอยู่ที่ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมืองชลบุรีและธุรกิจหอยได้ดิน รวมถึงการค้าของเถื่อนตามชายทะเล เช่น เหล้า บุหรี่ และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น เมื่อสะสมทุนได้จำนวนหนึ่งเสี้ยจิวก็ขยายฐานทางเศรษฐกิจไปสู่

การค้าขายที่ดิน ผลจากการประกอบธุรกิจที่ดินของเสี่ยจิวนำมาซึ่งความขัดแย้งกับเจ้าพ่ออย่างหลงจู๊ เกียงและคนในตระกูลจึงประเสริฐ เนื่องจากคนทั้งสองกลุ่มต้องการผูกขาดการทำเหมืองแร่พลวง ความขัดแย้งดังกล่าวได้นำมาซึ่งการประหัตประหารระหว่างคนของทั้งสองตระกูล เช่น การสังหาร นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวร (ผู้ใหญ่อั้ง) คนในกลุ่มของเสี่ยจิ่ว การสังหารนายเฉลิมชัย เจริญสุข (ผู้ใหญ่น้อย) คนในกลุ่มของตระกูลจึงประเสริฐ ตามมาด้วยการสังหารผู้ถือหุ้นในบริษัทสหปอทองพัฒนา จำกัด บริษัท สหปอทอง จำกัด เป็นบริษัทที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เพื่อร่วมทุนทำเหมืองแร่พลวง โดยมีกลุ่มบุคคลเข้าร่วมจดทะเบียนจำนวน 75 คน บริษัทนี้มีผู้บริหารคนสำคัญ ๆ เช่น นายหลี่ ประสมทรัพย์ นายเชาว์ บุญรอด นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวร นายเฉลิมชัย เจริญสุข เป็นต้น การดำเนินการของบริษัทไม่ค่อยเป็นที่ราบรื่นนักเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามระเบียบของบริษัทของผู้ถือหุ้น เช่น การที่ผู้บริหารบางคนว่าจ้างคนงานของตนเองโดยตั้งค่าแรงเบี่ยงจากบริษัท การลักลอบขุดแร่พลวง เป็นต้น ประกอบกับการพยายามเข้ามาบีบคั้นในบริษัทของกลุ่มเสี่ยจิ่วทำให้หวางผู้บริหารของบริษัทแตกออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับแรงสนับสนุนจากเสี่ยจิ่ว คือ นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวร และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นคนในกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ คือ นายเฉลิมชัย เจริญสุข และผู้บริหารอีก 5 คน ในที่สุดจนเกิดเหตุการณ์สังหารนายนครและนายประเสริฐ จึงประเสริฐ การสิ้นสุดยุคของตระกูลจึงประเสริฐก็เป็นจุดเริ่มต้นของยุคเสี่ยจิ่วในการขึ้นสู่ตำแหน่งเจ้าพ่อเมืองชลบุรี (สุมาลี พันธุ์ธรา, 2543, หน้า 187-188; อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป.; สนธิ ลิ้มทองกุล, 2546)

หลังจากนั้นเป็นต้นมาเสี่ยจิ่วขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจออกไปด้วยการประกอบธุรกิจหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น โรงเลื่อย โรงสีข้าว ปั่นน้ำมัน โรงแรมและตัวแทนจำหน่ายสุรา ในภาคตะวันออก กล่าวได้ว่าเสี่ยจิ่วได้ใช้เครื่องมือทางธุรกิจในการสร้างเครือข่ายอำนาจของตนเองขึ้นมาโดยการให้นักเลงที่เป็นรุ่นเดียวกันช่วยเหลือธุรกิจของตนเอง เช่น การให้นายสมชาย คุณปลื้ม (ก้านนเป๊าะ) ดูแลกิจการสุกรัง รับเหมาสร้างถนน, การให้เสี่ยลิ้น (นายอุทัย หิริสัจจะ) เป็นผู้ดูแลกิจการฟาร์มกุ้งและปลาหรือการให้เสี่ยชง เป็นผู้ดูแลจัดจำหน่ายสุรา ในขณะที่เสี่ยจิ่วจะเป็นผู้ดูแลกิจการโรงแรมและศูนย์การค้า โดยมีนายพชัย สุขภารังสี บุตรชายเสี่ยจิ่ว หรือที่รู้จักกันในนามของ “เสี่ยปาน” ดูแลธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 208)

นอกจากการขยายฐานทางเศรษฐกิจแล้ว เสี่ยจิ่วก็เข้าไปมีบทบาทในงานทางสังคมมากขึ้น โดยการสนับสนุนกลุ่มลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดชลบุรีด้วยการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้ภรรยาของนายอุทัย หิริสัจจะ ซึ่งเป็นคนสนิทของตนเองให้เป็นประธานชมรมลูกเสือชาวบ้านของภาคตะวันออก ในที่สุดเสี่ยจิ่ว

ก็ได้เข้าดำรงตำแหน่งประธานชมรมลูกเสือชาวบ้านของภาคตะวันออก (ผาสุก พงษ์ไพจิตรและสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 208; เทอดธรรม อัมราลิขิต, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2552)

เมื่อฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเสียจิวค่อนข้างมั่นคงแล้ว เสียจิวก็ได้ขยายฐานอำนาจของตนเองเข้าสู่การเมืองโดยการเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมือง นักการเมืองคนแรกที่เสียจิวให้การสนับสนุน คือ นายธรรมบุญ เทียนเงิน เจ้าของฉายา นักเลงเก้ายอด เสียจิวสามารถผลักดันให้นายธรรมบุญได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชลบุรีในปี พ.ศ. 2500 ชื่อเสียงของเสียจิวเป็นที่รู้จักในการเมือง ระดับชาติ ก็ต่อเมื่อเสียจิวเป็นหัวคะแนนให้กับนายบุญชู โรจนเสถียร อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงเทพ ที่ผันตัวเองมาลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบ้านเกิดของตนเอง เสียจิวสามารถผลักดันให้นายบุญชู ได้เป็น ส.ส.สมัยแรกในปี พ.ศ. 2518 การเลือกตั้งครั้งนั้นสามารถสร้างชื่อให้กับเสียจิวได้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะนายบุญชูถือได้ว่าเป็นผู้สมัครหน้าใหม่และต้องแข่งขันกับ ส.ส. เดิมเจ้าของพื้นที่อย่างนายอุทัย พิมพ์ใจชนและ พล.ต.ศิริ สิริโยธิน วิกลยุทธที่เสียจิวนำมาใช้ในการหาเสียงให้กับนายบุญชูครั้งนั้น คือ การใช้เครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและนักการเมืองท้องถิ่น และการใช้เงินเป็นจำนวนมากเพื่อแลกกับคะแนนเสียง หัวคะแนนคนสำคัญของนายบุญชูแล้วในครั้งนั้นนอกจากเสียจิวแล้วยังมีชื่อของกำนันเป๊าะในฐานะคนสนิทของเสียจิวเข้าไปเป็นผู้สนับสนุนนายบุญชูอีกแรงหนึ่งด้วย สาเหตุที่เสียจิวเลือกสนับสนุนนายบุญชู เสียจิวอ้างว่าเป็นเพราะตนเองไม่มีการศึกษา ในขณะที่นายบุญชูเป็นคนที่มีการศึกษาสูง และอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของธนาคารกรุงเทพ แต่นักการเมืองอาวุโสผู้หนึ่งในชลบุรีกลับมองว่าสาเหตุนี้ อีกทางหนึ่งเป็นเพราะสายสัมพันธ์ที่กระหว่างธนาคารกรุงเทพที่เคยช่วยสนับสนุนเงินลงทุนในการประกอบธุรกิจของเสียจิวเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เสียจิวต้องให้การสนับสนุนนายบุญชู (เทอดธรรม อัมราลิขิต, สัมภาษณ์ 20 กันยายน 2552; มติชนสุดสัปดาห์, 2529, หน้า 14; ผาสุก พงษ์ไพจิตรและสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 208; อุทัย พิมพ์ใจชน, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2553)

การชนะเลือกตั้งที่ชลบุรีของนายบุญชูเป็นเงื่อนไขให้พรรคกิจสังคมภายใต้การนำของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช สามารถสร้างปาฏิหาริย์ทางการเมืองด้วยการเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยเสียง ส.ส.ที่มีอยู่เพียง 18 เสียง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วนายบุญชู โรจนเสถียรในฐานะเลขาธิการพรรคกิจสังคม จึงถูกผลักดันให้เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (ย้อนรำลึก “บุญชู โรจนเสถียร” กับชีวิตการเมืองที่ชลบุรี, 2550)

ภายหลังที่ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้วนายบุญชูก็พยายามตอบแทนบุญคุณและสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับเสียจิว โดยพยายามโน้มน้าวให้เสียจิวเลิกจากการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายและหันมาประกอบธุรกิจตามกฎหมาย อันนำมาซึ่งการเปิดบริษัท

“ชลธนาธร” จำกัด เพื่อประกอบธุรกิจให้เช่ารถบรรทุก โดยบริษัทดังกล่าวได้รับการสนับสนุนเงินทุนในรูปของเงินกู้จากธนาคารกรุงเทพฯ นอกจากนี้ นายบุญชูยังให้การสนับสนุนเสียจิวทำธุรกิจโรงแรม ฟาร์มกุ้ง รับเหมาก่อสร้างและศูนย์การค้า เป็นต้น (สนธิ ลิ้มทองกุล, 2546)

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชื่อเสียงและบทบาทของเสียจิว ก็ปรากฏต่อสาธารณชนทั่วไปขึ้น กล่าวกันว่านักการเมืองหลายคนต่างพากันเดินเข้าหาเสียจิวเพื่อขอให้เสียจิวช่วยสนับสนุนในทางการเมือง นักการเมืองที่เสียจิวให้การสนับสนุนนั้นนอกจากนายธรรมบุญ เทียนเงินและนายบุญชู โรจนเสถียรแล้ว ยังมีนักการเมืองที่สังกัดพรรคกิจสังคมอีกหลาย ๆ คนที่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีในช่วงทศวรรษ 2520 ไม่ว่าจะเป็นนายคณิน บุญสุวรรณ จ.ส.อ.อุดม โอภาสรี นายตรงค์ สิงห์โตทอง นายโกวิท ศรีสวัสดิ์ พล.ต.ศิริ สิริโยธิน (คณิน บุญสุวรรณ, สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2552)

ในรูปแบบความสำเร็จจากการเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมือง ทำให้เสียจิวสามารถที่จะขยายเครือข่ายทั้งเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน เครือข่ายทางสังคม เครือข่ายทางธุรกิจ เครือข่ายของนักการเมือง รวมถึงการเครือข่ายนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพด้วย กล่าวได้ว่าการขยายเครือข่ายอำนาจที่เสียจิวนอกจากจะส่งผลต่อการสะสมทุนของเสียจิวแล้วยังมีส่วนช่วยให้เสียจิวรอดพ้นจากการถูกสังหารจากกลุ่มทหารกลุ่มหนึ่งที่ไม่พอใจในตัวของเสียจิว ดังจะเห็นได้จากกรณีที่นายบุญชู โรจนเสถียร เข้าไปพบ พล.อ.ประเสริฐ ธรรมศิริ เพื่อขอให้ช่วยเป็นคนกลางในการเจรจากับกลุ่มทหารที่จะสังหารชีวิตเสียจิว (สนธิ ลิ้มทองกุล, 2546)

ในช่วงที่เสียจิวเรืองอำนาจ คนทั่วไปมักเรียกเสียจิวว่าเป็น “เจ้าพ่อเมืองชล” หรือบางครั้งถึงกับเรียกว่าเป็น “ผู้ว่าราชการภาคตะวันออก” เมื่อพิจารณาจากรูปแบบการใช้อำนาจของเสียจิวพบว่า เสียจิวใช้แบบ “พระเดช” เป็นหลัก ลักษณะเช่นนี้เป็นผลให้ชาวบ้านโดยทั่ว ๆ ไปหวาดกลัวเสียจิวเป็นจำนวนมาก ดังคำสัมภาษณ์ของอดีต ส.ส.ชลบุรี ที่เสียจิวเคยให้การสนับสนุนว่า (คณิน บุญสุวรรณ, สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2552)

“เสียจิวไปไหนคนหนีหมด”

“รถจากั้วทะเบียน 8888 ของเสียจิว ไม่มีใครกล้านั่ง”

“ที่บ้านแกมีแต่มีดปืน”

ขณะเดียวกันบรรดาผู้คนในเครือข่ายที่อยู่รอบข้างเสียจิว ก็มีลักษณะการใช้ความรุนแรงในการจัดการกับปัญหาหรือแก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น กรณีนายพชัย สุขภารังสี ลูกเสียจิวเป็นผู้สั่งลูกน้องให้กำจัดคนของหลงจู๊ถึงถึง 5 คนหรือกรณีของ “เสียด้อย” ลูกน้องคนสนิทของนายพชัยที่ก่อคดีฆ่าคนไม่ต่ำกว่า 20 ศพ เป็นต้น นอกจากนี้ ลูกน้องหรือคนในเครือข่ายของเสียจิวมักจะอ้างชื่อของเสียจิวเพื่อข่มขู่ ข่มเหง รังแกหรือขู่ครีดยุติประชาชนโดยทั่วไป

ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเสมือนกลไกบ่มเพาะศัตรูของกลุ่มเสียใจให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (เปิดตำนานเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมืองชลไม่เคยสิ้นกลิ่นความเลือดและควันปืน: เสียใจ จุมพล สุขภารังสี, 2549)

จนในที่สุดได้นำไปสู่การ “ลงขันฆ่า” เสียใจด้วยอาวุธสงครามนานาชนิดในปี พ.ศ.2524 การตายของเสียใจครั้งนั้น ได้สร้างความตกตะลึงแก่ประชาชนในจังหวัดชลบุรีเป็นอย่างมาก เพราะการสังหารเสียใจเป็นลักษณะของการปิดถนนยิงกลางถนนบายพาส ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง ในขณะที่เสียใจเดินทางกลับจากการสำรวจที่ดินที่จะใช้ก่อสร้างศูนย์ประชุมเพื่อรองรับนักการเมืองทั่วประเทศ นอกจากนี้ลักษณะการยิงปืนยังเป็นรูปแบบของมืออาชีพที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี เช่น การกลิ้งตัวลงจากรถแล้วยิง ความชำนาญในการใช้ระเบิด ความชำนาญในการใช้ปืนกลและปืนอัตโนมัติไม่ว่าจะเป็นปืนไรเฟิล อาทิก้า เอ็ม.16 เอ็ม.72 สาเหตุการสังหารเสียใจมีการสันนิษฐานแตกต่างกันไปต่าง ๆ นานาไม่ว่าจะเป็น ความขัดแย้งในการค้าขายแร่พลวง ความขัดแย้งจากการค้าหมูเถื่อน การแบ่งผลประโยชน์ไม่ลงตัวในกรณีของธุรกิจผูกขาดเหล้าหรือแม้กระทั่งความพยายามของเสียใจที่จะเข้าไปมีบทบาทในการเรียกค่าคุ้มครองกรณีที่จะมีการวางท่อแก๊สผ่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สนธิ ลิ้มทองกุล, 2546; เปี้ยก จักรวรรดิ, 2548, หน้า 22)

การตายของเสียใจ ทำให้นายนพชัย สุขภารังสีหรือเสียปาน บุตรชายเสียใจก็ประกาศล้างแค้นให้กับผู้เป็นพ่อทันที แต่ไม่ทันที่ล้างแค้นให้กับผู้เป็นพ่อได้เสียปานกลับถูกคนร้ายยิงประคบเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2527 ในขณะที่เดินทางไปยังเมืองพัทยา มีการสันนิษฐานว่าการตายของเสียปานเกิดจากการร่วมมือของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มพ่อค้าหมู ผู้ประกอบการทำเหมือง และกลุ่มเจ้าพ่อที่เกิดขึ้นใหม่ในเมืองชลบุรี (เปี้ยก จักรวรรดิ, 2548, หน้า 22; ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 208)

ภายหลังการเสียชีวิตของเสียใจ กลุ่มผู้มีอำนาจที่ถูกคาดหมายว่าจะกลายมาเป็นเจ้าพ่อใหม่ของเมืองชลบุรีนั้นประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (เปี้ยก จักรวรรดิ, 2548, หน้า 77-78)

1. เครือข่ายกลุ่มนายหลี่ ประสมทรัพย์ (ก้านนหลี่) ผู้กว้างขวางในอำเภอบ่อทอง
2. เครือข่ายกลุ่มกลุ่มก้านนเปี๊ยะ ผู้ซึ่งคอยช่วยเหลือเสียใจทั้งทางการเมืองและทางธุรกิจในยุคที่เสียใจเรืองอำนาจ
3. เครือข่ายกลุ่มกลุ่มนายพิพัฒน์ โรจนวิเศษ หรือ “เสียฮวด” นักธุรกิจที่ดินในแถบอำเภอบ้านบึง ซึ่งชาวบ้านเรียกขานกันโดยทั่วไปว่า “เจ้าพ่อบ้านบึง”

แต่วงการเจ้าพ่อเมืองชลบุรี กลับให้ความสนใจต่อคนสองคน คือ เสียฮวดและก้านนเปี๊ยะ โดยทั้งคู่ต่างก็แข่งขันและแย่งชิงครองความเป็นใหญ่ในฐานะเจ้าพ่อเมืองชลบุรี

เสียดเดิมเป็นเพียงพ่อค้าขายปุยในตลาดบ้านบึง อำเภอบ้านบึง ต่อมาน้องสาวของเสียดได้ไปแต่งงานกับลูกขายนายประโยชน์ เมืองจำนงค์ นายทุนภาคการเกษตรรายใหญ่แห่งอำเภอบ้านบึง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม หลังจากนั้นเป็นต้นมาชื่อเสียงของเสียดก็เริ่มเป็นที่รู้จักต่อสาธารณะชนโดยเฉพาะในเขตอำเภอบ้านบึง ในด้านธุรกิจนั้นจะพบว่า ร้านขายปุยเสียดได้ก็เปลี่ยนไปทำเปิดร้านโชว์รูมขายรถยนต์ขนาดใหญ่ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำเหมืองแร่พลวง ที่อำเภอบ่อทอง ในด้านเครือข่ายอำนาจพบว่า เสียดมีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับนายไชยทัศน์ เศรษฐ์ไพฑูริย์ (โป๊ยเสียด) เจ้าสัวใหญ่แห่งธนาคารศรีนคร นอกจากนี้ เสียดก็พยายามสร้างเครือข่ายกับทหารเรือในแถบอำเภอสัตหีบ (เปิดตำนานเจ้าพ่อภาคตะวันออกเมืองชล ไม่เคยสิ้นกลิ่นความเลือดและควันปืน: เสียด พิพัฒน์ โรจน์วนิชชากร, 2549)

ในช่วงที่ที่ดินภาคตะวันออกเฟื่องฟูนั้นเสียดก็ผันตัวเองไปทำธุรกิจค้าขายที่ดิน เสียดเริ่มต้นจากการกว้านซื้อที่ดินตั้งแต่จังหวัดชลบุรี เรื่อยไปจนถึงพื้นที่ในแถบตำบลมาบตาพุด จังหวัดระยองซึ่งเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลจะพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ในจังหวัดตราด โดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากธนาคารศรีนคร จนกระทั่งเสียดกลายเป็นราชาที่ดินคนสำคัญของภาค(เปิดตำนานเจ้าพ่อภาคตะวันออกเมืองชล ไม่เคยสิ้นกลิ่นความเลือดและควันปืน: เสียด พิพัฒน์ โรจน์วนิชชากร, 2549)

เมื่อสะสมทุนทางเศรษฐกิจมั่นคงแล้ว เสียดก็พยายามที่จะสร้างทุนทางสังคมเพื่อให้คนทั่วไปยอมรับนับถือ โดยการบริจาคเงินเพื่อช่วยงานทางด้านสังคมและงานด้านการกุศลหลายอย่าง เช่น การบริจาคเงินกว่า 4 ล้านบาท เพื่อนำไปสมทบการสร้างตึกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลบ้านบึง เป็นต้น ผลจากการช่วยเหลืองานทางด้านสังคมเหล่านี้เป็นผลให้เสียดได้เลือกให้เป็นคนดีศรีเมืองชล ในปี พ.ศ. 2531 พร้อมกับการได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิบ้านบึงอุตสาหกรรมประชานุเคราะห์ (เปี้ยก จักรวรรดิ, 2548, หน้า 85)

เมื่อเสียดสามารถสร้างฐานอำนาจและบารมีของตนเองได้แล้วเสียดก็เริ่มขยายฐานอำนาจของตัวเองจากพื้นที่ป่าเข้าสู่เมืองโดยเข้าไปเป็นผู้แข่งขันประมูลในโครงการก่อสร้างศูนย์การค้าศรีราชาคอมเพล็กซ์ ซึ่งมีมูลค่ากว่าหนึ่งพันล้านบาท ผลจากการเข้าร่วมประมูลโครงการนี้เป็นผลให้เสียดต้องแข่งขันกับเจ้าพ่อบางแสนอย่างกำนันเป๊าะ ซึ่งครั้งหนึ่งเสียดเคยประกาศยอมอยู่ใต้อาณัติและสัญญาว่าตนจะทำมาหากินเฉพาะในเขตอำเภอบ้านบึงเท่านั้น ผลการประมูลครั้งนี้ปรากฏว่าเสียดสามารถเฉือนชนะกลุ่มกำนันเป๊าะไปได้อย่างฉิวเฉียด เมื่อพ่ายแพ้จากการประมูลครั้งนี้กำนันเป๊าะจึงเข้าเจรจาขอผลประโยชน์ 5% จากโครงการฯ ดังกล่าว แต่กลับได้

รับการปฏิเสธจากเสี้ยวสด ดังนั้น จึงนำมาซึ่งความขัดแย้งของเจ้าพ่อทั้งสอง (เป๊ยก จักรวรรดิ, 2548, หน้า 23-24; เปิดตำนานเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เคยสิ้นกลิ่นความเลือดและควันปืน: เสี้ยวสด พิพัฒน์ โรจน์วนิชชากร, 2549)

หลังจากนั้นไม่นานเสี้ยวหมานลูกน้องที่ทำหน้าที่กว้านซื้อที่ดินให้กับเสี้ยวจิ๋ว ก็ถูกยิงเสียชีวิตบนเกาะสีชัง การตายของเสี้ยวหมานเป็นสัญญาณอันตรายที่ส่งต่อมาถึงเสี้ยวสด จนเสี้ยวสดต้องเข้าไปขอความคุ้มครองจากนายวัฒนา อัสวเหม เจ้าพ่อปากน้ำ และ พล.ต.ต.ชเชสโต เกิดเทศ (ยศในขณะนั้น) เมื่อปราบของกรมตำรวจในยุคนั้น เสี้ยวสดได้รับการตอบสนองอย่างคึกจากบุคคลทั้งสองโดยการส่งทหารพรานห้านายมาคุ้มกันความปลอดภัยให้กับเสี้ยวสด ขณะเดียวกันเสี้ยวสดก็เริ่มเก็บตัวและไม่ยอมเดินทางออกจากบ้าน (เปิดตำนานเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เคยสิ้นกลิ่นความเลือดและควันปืน: เสี้ยวสด พิพัฒน์ โรจน์วนิชชากร, 2549)

แต่ในที่สุดเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2532 เสี้ยวสดก็จำเป็นต้องออกจากบ้าน เพื่อไปไหว้บรรพบุรุษในวันเซ็งเม้ง โดยมีลูกน้องคุ้มกันอย่างแน่นหนา แต่ในระหว่างเดินทางกลับปรากฏว่าเสี้ยวสดกลับถูกคนร้ายยิงถล่มด้วยอาวุธสงคราม บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 3 บนถนนชลบุรี-บ้านบึง เป็นผลให้เสี้ยวสดและลูกน้องที่นั่งอยู่ในรถคันเดียวกันเสียชีวิตทั้งหมด สาเหตุการเสียชีวิตของเสี้ยวสดนั้นตำรวจได้สันนิษฐานว่า เกิดจากประเด็นในเรื่องความขัดแย้งในการทำเหมืองแร่ ความขัดแย้งในเรื่องของธุรกิจที่ดินและความขัดแย้งอันเป็นผลมาจากการประมูลโครงการศรีราชาคอมเพล็กซ์ (เป๊ยก จักรวรรดิ, 2548, หน้า 81-82)

ต่อมาตำรวจโดยการนำของ พล.ต.ต.ชเชสโต เกิดเทศ ก็สามารถจับกลุ่มผู้ต้องหาได้ ผู้ต้องหาประกอบด้วยตำรวจ 4 นาย โดยหนึ่งในนั้นคือ ร.ต.อ.ไชยันต์ วิชัยดิษฐ์ (ยศในขณะนั้น) ซึ่งต่อมากลายเป็นคนสนิทของกำนันเป๊าะ ทหาร 1 นาย คือ ส.ท.สมเกียรติ น้อยเล็ก อดีตมือปืนระดับแนวหน้าของเมืองไทยในช่วงเวลานั้น และพลเรือน ได้แก่ นายสุพจน์ ธนาวรรณ (แดงใหญ่), นายสมศักดิ์ (คำอ่างศิลา) นายประยุทธ์ สิทธิโชติ (ผู้ใหญ่อูธร) นายปรีชา สดาวร (แดง สิงห์ป่าชุม) ทั้งหมดถูกกล่าวตั้งข้อหาว่ามีส่วนร่วมในการสังหารเสี้ยวสด (เปิดตำนานเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เคยสิ้นกลิ่นความเลือดและควันปืน: เสี้ยวสด พิพัฒน์ โรจน์วนิชชากร, 2549)

ผลจากการเสียชีวิตของเสี้ยวจิ๋วและเสี้ยวสดทำให้กำนันเป๊าะสามารถขยายฐานอำนาจของตนเป็นกลุ่มนักการเมืองที่มีบทบาทหลักในชลบุรี

เราจะพบว่า การขยายตัวของนักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรีที่กล่าวมาไม่ว่าจะเป็นการขยายโดยใช้ฐานกลุ่มผลประโยชน์ในรูปแบบสมาคม การใช้ฐานระบบราชการ หรือการใช้เครือข่ายทางสังคมนั้นการใช้ฐานความเป็นเจ้าพ่อท้องถิ่นของกำนันเป๊าะเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการพัฒนากลุ่มของตัวเองและรวมศูนย์อำนาจภายในจังหวัดจนสามารถพัฒนามาเป็น

แบบแผนโครงสร้างอำนาจชั่วคราวหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากลุ่ม “บ้านใหญ่” ขึ้นมาใน จังหวัดชลบุรีได้

ปรากฏการณ์ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าบ้านใหญ่นั้นเริ่มก่อรูปให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538 ภายหลังจากที่กลุ่มของกำนันเป๊าะในนามของ พรรคชาติไทยสามารถที่จะกวาดที่นั่งของ ส.ส.ของจังหวัดชลบุรีได้ทั้งหมด และที่สำคัญที่สุดก็คือ การเอาชนะนายอุทัย พิมพ์ใจชน อดีต ส.ส.ชลบุรี 7 สมัยลงได้ การที่กำนันเป๊าะสามารถเอาชนะ นายอุทัยได้นั้นสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่ายและการจัดตั้งห้วคะแนนผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและ นักการเมืองท้องถิ่น ในมุมมองนายอุทัยนั้นสาเหตุที่ทำให้เขาพ่ายแพ้ต่อกำนันเป๊าะครั้งนั้นเป็น เพราะกลยุทธ์ได้คิดของกำนันเป๊าะไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียง หรือแม้กระทั่งการ โกงเลือกตั้ง กลยุทธ์ได้ดินเหล่านี้ครั้งหนึ่งกำนันเป๊าะเคยยอมรับว่าคนในกลุ่มมีการ โกงการเลือกตั้งผ่าน คณะกรรมการที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง การที่มีการ โกงเลือกตั้งในชลบุรีในอดีตนั้นคณะกรรมการ ประจำหน่วยเลือกตั้ง จะถูกแต่งตั้งโดยนายอำเภอ ดังนั้น กำนันเป๊าะก็ใช้เครือข่ายที่ตนเองมีอยู่ไป ล้อบบี๋นายอำเภอให้แต่งตั้งคนของตนเองเข้าไปเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (อุทัย พิมพ์ใจชน, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2553; วีระ อนันตกุล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2553)

นอกจากการเข้าไปมีอำนาจในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วเมื่อมีการดำเนิน นโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 กลุ่มกำนันเป๊าะก็สามารถผนวก อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ในชลบุรีทั้งหมด 103 แห่ง เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของ โครงสร้างอำนาจชั่วคราวของตระกูลคุณปลื้มได้ องค์กรปกครองท้องถิ่นในชลบุรีประกอบ ไปด้วย เทศบาล 26 เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล 75 ตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและ เมืองพัทยา องค์กรปกครองท้องถิ่นเหล่านี้ได้ถูกหลอมหลวมให้เป็นเนื้อเดียวกันภายใต้การนำที่ไม่ เป็นทางการของกำนันเป๊าะและการนำที่เป็นทางการของคณบดีของคณบดีของกำนันเป๊าะ (การนำที่ เป็นทางการ) โดยกำนันเป๊าะจะเป็นผู้มีบทบาทในการวางตัวบุคคลและผู้บริหารในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเกือบทั้งหมด ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างคณบดีของกำนันเป๊าะที่ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2547 ตามตารางที่ 8 และตารางที่ 9 ดังต่อไปนี้ (ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ โอฟาร์ ถิ่นบางเตียว, 2550)

ตารางที่ 8 รายชื่อนายกเทศมนตรีที่อยู่ในการอุปถัมภ์ของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป่าะ)
ช่วงปี พ.ศ. 2547 (ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ และ โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550;
ธนัญญ์ ศรีโอษฐ์, 2556)

เทศบาล	อำเภอ	รายชื่อนายกเทศมนตรี
1. เมืองชลบุรี	เมืองชลบุรี	นายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์
2. เมืองหนองปรือ	บางละมุง	นายมาย ไชยนิตย์
3. เมืองบ้านบึง	บ้านบึง	นายธวัช สุทธิธรรม
4. เมืองศรีราชา	ศรีราชา	นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง
5. เมืองแสนสุข	เมืองชลบุรี	นายสวัสดิ์ หอมปลื้ม
6. เมืองพนัสนิคม	พนัสนิคม	นายวิชัย อัมราลิขิต
7. ตำบลบางละมุง	บางละมุง	นายลิขิต ศิริมณีตัน
8. ตำบลห้วยใหญ่	บางละมุง	นายอานนท์ อินทรสิงห์
9. ตำบลห้วยกุญแจ	บ้านบึง	นายสุภูมิ ธนาจันทาภรณ์
10. ตำบลหนองไผ่แก้ว	บ้านบึง	นายวิบูลย์ สุนทรวัฒน์
11. ตำบลหนองคำตัง	พานทอง	นายสุพล พรหมปาน
12. ตำบลพานทอง	พานทอง	นายชูเกียรติ จิตรประวัติ
13. ตำบลห้วยกะปิ	เมืองชลบุรี	นายจักรวาล ตั้งประกอบ
14. ตำบลบ้านสวน	เมืองชลบุรี	นายสุนทร จำเนียรศิลป์
15. ตำบลคลองคำหารุ	เมืองชลบุรี	นายธีระชัย ล้อวชิระวัณธุ์
16. ตำบลบางทราย	เมืองชลบุรี	นายกำพล วงศ์ทรายทอง
17. ตำบลอ่างศิลา	เมืองชลบุรี	นายวีระ มณีรัตน์
18. ตำบลแหลมฉบัง	ศรีราชา	นายบุญเลิศ น้อมศิลป์
19. ตำบลบางพระ	ศรีราชา	นายสมเจตน์ เกตุวัฒนา
20. ตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์	ศรีราชา	นายอาคม พันธุ์เฉลิมชัย
21. ตำบลสัตหีบ	สัตหีบ	นายณรงค์ บุญบรรเจิดศรี
22. ตำบลบางเสร่	สัตหีบ	นายปิ่น โสม นิมสุวรรณ
23. ตำบลนาจอมเทียน	สัตหีบ	นายสมพงษ์ สายนภา
24. ตำบลหนองใหญ่	หนองใหญ่	นายกมล เลิศประเสริฐเวช
25. ตำบลท่าบุญมี	เกาะจันทร์	นายณรงค์ เตชะนันทาวณิช

ตารางที่ 8 (ต่อ)

เทศบาล	อำเภอ	รายชื่อนายกเทศมนตรี
26. ตำบลเกาะจันทร์	เกาะจันทร์	นายถวิล อยู่ศรี
27. ตำบลเกาะสีชัง	เกาะสีชัง	นายคำรงค์ เกตรา
28. ตำบลบ่อทอง	บ่อทอง	นายไพบูรณ์ พันธุ์สนธิ

ตารางที่ 9 รายชื่อนายกองค้การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในการอุปถัมภ์ของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป่าะ) ช่วงปี พ.ศ. 2547 (ชัยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ โอฟาร ถิ่นบางเคียว, 2550; ธนัญญ์ ศรีโอบุ, 2556

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
1. เกาะจันทร์	เกาะจันทร์	นายประชุม มิ่งสอน
2. ท่าบุญมี	เกาะจันทร์	นายสุทธินันท์ ทราสุวรรณ
3. บ่อทอง	บ่อทอง	นายสุกชัย ธาราชนวัตร
4. วัดสุวรรณ	บ่อทอง	นายวิสุทธิ ชื่นชมขจรสุข
5. บ่อขวางทอง	บ่อทอง	นายภูเบศ พงษ์ชมพร
6. ธาตุทอง	บ่อทอง	นายสุรศักดิ์ สุรกิจบวร
7. เกษตรสุวรรณ	บ่อทอง	นายมานพ วิโรจน์วุฒิกุล
8. พลวงทอง	บ่อทอง	นางสาวขวัญใจ เมฆมหัศจรรย์
9. หนงปลาไหล	บางละมุง	นายเฉลิม ทับทิมทอง
10. โป่ง	บางละมุง	นายประเมิน ศิริรูป
11. เขาไม้แก้ว	บางละมุง	นายจำเนียร กิติปกุล
12. ตะเคียนเตี้ย	บางละมุง	นายมานพ ประกอบธรรม
13. บ้านบึง	บ้านบึง	นายชาญชัย เรืองสุข
14. คลองแก้ว	บ้านบึง	นายสมศักดิ์ สวัสดิ์มงคล
15. มาบไฟ	บ้านบึง	นายลิขิต โกสินทรจิตต์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
16. หนองช้างซาก	บ้านบึง	นายธานี เนื่องจำนง
17. หนองบอนแดง	บ้านบึง	นายภูมิ ภูมิมหาชล
18. หนองซาก	บ้านบึง	นายบรรเจิด สิงโตทอง
19. หนองอิรุณ	บ้านบึง	นางอารีรัตน์ สิงโตทอง
20. หนองไผ่แก้ว	บ้านบึง	นายสุวัฒน์ เจริญวัฒนา
21. หน้าพระธาตุ	พนัสนิคม	นางวชิ เสริมศักดิ์ศิริ
22. วัดหลวง	พนัสนิคม	นายวิเชียร อยู่นุ่ม
23. บ้านเข็ด	พนัสนิคม	นายพงษ์ศักดิ์ จูตะกานนท์
26. สระสี่เหลี่ยม	พนัสนิคม	นายอำไพ วงศ์พรประดิษฐ์
27. วัดโบสถ์	พนัสนิคม	นายชูชัย แถมเปลี่ยน
28. ภูไฉ้	พนัสนิคม	นายสามารถ ปรีเปรม
29. หัวถนน	พนัสนิคม	นายชัยศักดิ์ บุรณเจริญกิจ
30. ท่าข้าม	พนัสนิคม	นายเลียง บุญมี
31. หนองปรือ	พนัสนิคม	นายสมานมิตร เหลืองอ่อน
32. หนองขาค	พนัสนิคม	นายสมชาย โปคาพจร
33. หุ้งขวาง	พนัสนิคม	นายสัญญาชัย อพิชิตพงศ์ชัย
34. หนองเหียง	พนัสนิคม	นายมงคล นิยม
35. นาวังหิน	พนัสนิคม	นายทองหล่อ แจ่มอัน
36. บ้านช้าง	พนัสนิคม	นายทรงศักดิ์ สัตพงษ์พันธุ์
37. โกลเพลาะ	พนัสนิคม	นายสุชาติ แสงทอง
38. ไร่หลักทอง	พนัสนิคม	นายขงยุทธ ตาดเคิม
39. นามะตูม	พนัสนิคม	นายทวนทอง วรธนะชีพ
40. พานทอง	พานทอง	นายทวีวงศ์ ทองเย็น

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
41. มาบโป่ง	พานทอง	นายชุมพล บำรุงศิลป์
42. หนองหงษ์	พานทอง	นายพยน เจริญสุข
43. โคกขี้หนอน	พานทอง	นายสุพจน์ งามสง่า
44. บ้านเก่า	พานทอง	นายวินัย คุ่มครอง
45. หน้าประตู	พานทอง	นายเช้า เจริญสุข
46. บางนาง	พานทอง	นายสนอง จงดี
47. เกาะลอย	พานทอง	นายวิชัย แก้วตา
48. หนองรี	เมืองชลบุรี	นายสุนทร ดันดี โกลากุล
49. นาป่า	เมืองชลบุรี	นายสายันท์ วรรณัน
50. หนองข้างคอก	เมืองชลบุรี	นายสิน เคชชีวะ
51. คอนหัวพอ	เมืองชลบุรี	น.ส.นวรรณ์ ไตรรักษ์
52. หนองไม้แดง	เมืองชลบุรี	นายสมควร อังคนาวิน
53. คลองคำหุ	เมืองชลบุรี	นายชุมพล ทองอยู่
54. เหมือง	เมืองชลบุรี	นายสมบุรณ์ ผดุงไทยธรรม
55. เสม็ด	เมืองชลบุรี	นายยุธนา สุภาภรณ์
56. สำนักบก	เมืองชลบุรี	นายสมยศ พรหมภักขร
57. หนองขาม	ศรีราชา	นายชนพงษ์ เจริญนาน
58. เขาคันทรง	ศรีราชา	นายมะลิ กลั่นด้วง
59. บางพระ	ศรีราชา	นายสุพงษ์ เสมอวงษ์
60. บ่อวิน	ศรีราชา	นายชูเกียรติ เทพอารีนันท์
61. สัตหีบ	สัตหีบ	นายไพโรจน์ มาลากุล ณ อยุธยา
62. นาจอมเทียน	สัตหีบ	นายศรชัย ทองยังยืน
63. พลูตาหลวง	สัตหีบ	นายสมศักดิ์ เจริญสุข

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
64. บางเสรี	สัทธิบ	นายเกษม ไห้สุวรรณ
65. แสมสาร	สัทธิบ	นายประเสริฐ พิทักษ์กรณ์
66. คลองพลู	หนองใหญ่	นายประวิง วัฒนแพทย์
67. หนองเสือช้าง	หนองใหญ่	นายไพโรจน์ กังวลกิจ
68. ห้างสูง	หนองใหญ่	นายสมหวัง วิริยบัณฑิต
69. เขาชก	หนองใหญ่	นายสมพงษ์ ชลวิริยะกุล

ปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้น พบว่า เกิดแบบแผนทางการเมืองในระดับชาติที่เด่นชัดก็คือ มีการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518, 2519, 2522 , 2526, 2529, 2531, 2535 ครั้งที่ 1, 2535, ครั้งที่ 2, 2538 , 2540 , 2544 , 2548 , 2550, 2554 ถึงแม้ว่าจะมีการรัฐประหาร รสช. ในปี พ.ศ. 2534, และ พ.ศ. 2549 แต่การรัฐประหารก็ไม่สามารถที่จะล้มกลไกการเลือกตั้งได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเลือกตั้งได้กลายมาเป็นโครงสร้างทางการเมืองหลักของสังคมไทยตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา เราสรุปได้ว่า ได้เกิดระบอบการเลือกตั้งหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

การเข้ามาของระบอบเลือกตั้งเปิดช่องทางให้นักการเมืองทั้งในกรุงเทพฯ และท้องถิ่นต่างจังหวัดสามารถก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองที่เป็นทางการโดยผ่านกลไกการเลือกตั้งและนักการเมืองสามารถปลดปล่อยสายสัมพันธ์จากรูปแบบการเป็นผู้ใต้อุปถัมภ์กับชนชั้นนำข้าราชการในระบอบอำมาตยาธิปไตยในอดีตไปสู่การก้าวขึ้นเป็นชนชั้นนำทางการเมืองกลุ่มใหม่ กล่าวคือ

ตั้งแต่การเลือกตั้งหลัง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้นมากลไกการได้มาซึ่งอำนาจผ่านการเลือกตั้งได้เปิดโอกาสให้นักธุรกิจที่อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของผู้นำทหารสามารถแสดงบทบาทอย่างเป็นอิสระในการสะสมทุนภายในประเทศและเข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านพรรคการเมือง (Suehiro, 1992) กลไกการเลือกตั้งหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เริ่มพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521

ระบอบการเลือกตั้งในช่วงนี้มีลักษณะของการพัฒนาเป็นกึ่งเลือกตั้งภายใต้สถานการณ์ที่เรียกกันว่า “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” เช่น ในมาตราที่ 84 ของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521 ยังระบุให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง เป็นต้น

ระบอบการเลือกตั้งตกผลึกเป็นโครงสร้างทางการเมืองในเชิงสถาบันเมื่อเกิดเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการต่อสู้ทางการเมืองจนแตกหักระหว่าง บทบาทของชนชั้นนำทหารและนักการเมือง หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้มีกระบวนการผลักดัน ชนชั้นนำข้าราชการออกจากการมีตำแหน่งทางการเมืองดังปรากฏในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ดังนั้น ตั้งแต่การบังคับใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมานักการเมืองจึงได้ขึ้นสู่การเป็นชนชั้นนำทางการเมืองแต่เพียงกลุ่มเดียวในสังคมไทย ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามของชนชั้นนำทหารที่จะ กลับเข้ามาเป็นชนชั้นนำทางการเมืองโดยการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 แต่ก็ไม่สามารถ ประสบความสำเร็จในความพยายามดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในโครงสร้างระดับชาติมีผลต่อสถานการณ์ในจังหวัด ชลบุรีคือ การสถาปนาระบอบเลือกตั้งได้นำไปสู่การผลิตซ้ำวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ นักการเมืองท้องถิ่นได้ ก้าวขึ้นมาเป็นผู้อุปถัมภ์แทนที่ชนชั้นนำทหารและข้าราชการพลเรือนเนื่องจากกระบวนการเลือกตั้ง ที่นำมาใช้ตั้งแต่หลัง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ส่งผลให้พื้นที่ทางการเมืองที่เคยกระจุกตัวอยู่ใน กรุงเทพฯ ต้องขยายจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค ดังนั้น จึงได้เกิดเวทีทางการเมืองขึ้นในต่างจังหวัด ผลที่ตามมาก็คือ จังหวัดต่าง ๆ ดังเช่นชลบุรีจึงได้เกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ ท้องถิ่นจากซึ่งแต่เดิมอำนาจอยู่ในมือชนชั้นนำข้าราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวไปสู่โครงสร้างอำนาจที่ นักการเมืองท้องถิ่นได้กลายมาเป็นชนชั้นนำของท้องถิ่นกลุ่มใหม่ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (Mcvey, 2000)

กระบวนการที่กล่าวมาข้างต้นในจังหวัดชลบุรีผู้วิจัยสามารถสะท้อนรายละเอียดได้จาก กรณีสึกษาของกลุ่มการเมืองนายสมชาย คุณปลื้มหรือกำนันเป๊าะ การวิเคราะห์วัฒนธรรมทาง การเมืองของนักการเมืองกลุ่มกำนันเป๊าะสามารถแบ่งผลการศึกษาเป็นหัวข้อย่อยได้ 4 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ฐานการเป็นนักการเมือง

ฐานทางการเมืองของกลุ่มกำนันเป๊าะสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากการวิเคราะห์ ฐานการเป็นนักการเมืองของกำนันเป๊าะเองในฐานะที่เป็นผู้นำอุปถัมภ์สูงสุดของกลุ่ม

เส้นทางชีวิตของกำนันเป๊าะก่อนก้าวขึ้นมาเป็นผู้ยิ่งใหญ่ทางการเมืองในจังหวัดชลบุรีนั้น เริ่มต้นจากตระกูลที่แซ่ตั้งสืบเชื้อสายมาจากชาวจีนอพยพโดยกำนันเป๊าะมี “ก๋งของก๋งเป็นคนจีน”

(พรหมมาศ ยิ้มละไม, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2552) ครอบครัวเดิมของกำนันเป๊าะถือได้ว่าค่อนข้างมีฐานะเศรษฐกิจที่ดีและมีหน้ามีตาในชุมชนบางแสน ทั้งนี้เพราะนายชาญชัยผู้เป็นพ่อมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ของตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในขณะที่นางท้วมแม่ของกำนันเป๊าะมีอาชีพขายเนื้อหมูในตลาดหนองมนและยังเป็นเจ้าของธุรกิจโรงฆ่าสัตว์ขนาดเล็ก (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 18; กำนันเป๊าะ: จากระเป๋ารดเมล์สู่ธุรกิจพันล้าน, 2549)

หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกลางดง กำนันเป๊าะก็ได้ไปสมัครเรียนต่อที่โรงเรียนชลราษฎรอำรุง แต่ในช่วงปิดเทอมก็ได้มีโอกาสไปคลุกคลีที่บ้านของอาที่มีอาชีพขับรถโดยสารประจำทาง กำนันเป๊าะได้มีโอกาสติดตามไปเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ จนเกิดความชอบ อาชีพดังกล่าว เมื่อโรงเรียนเปิดเรียนกำนันเป๊าะตัดสินใจไม่ไปเรียนหนังสือและหันหน้าเข้าสู่อาชีพเด็กท้ายรถประจำทางสายบางแสน-ชลบุรี หลังจากนั้นก็พัฒนาไปเป็นกระเป๋ารดและคนขับรถในที่สุด ต่อมากำนันเป๊าะได้ขอเงินจากครอบครัวมาเป็นทุนซื้อรถกระบะเพื่อใช้รับส่งผู้โดยสารสายชลบุรี-ศรีราชา แต่กิจการดังกล่าวก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเกิดปัญหาการแย่งชิงผู้โดยสารจนถึงขั้นลงไม้ลงมือกับเจ้าของรถคนอื่น ๆ ประกอบกับรายได้จากค่าโดยสารก็ไม่มากพอ กำนันเป๊าะจึงตัดสินใจเลิกอาชีพดังกล่าว หลังจากทำมาประมาณหนึ่งปีเศษ ๆ หลังจากเลิกอาชีพขับรถโดยสารแล้วในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นั้น กำนันเป๊าะมีโอกาสไปฝึกหัดเล่นลิเก เพื่อหวังที่จะเอาดีทางการแสดงแต่ก็ต้องพบกับความผิดหวัง (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 20-21; กำนันเป๊าะ: จากระเป๋ารดเมล์สู่ธุรกิจพันล้าน, 2549; บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป.)

ด้วยสภาพภูมิประเทศในจังหวัดชลบุรีที่มีชายฝั่งทะเล อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่จึงอยู่ที่การทำประมง หลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพบนฝั่งกำนันเป๊าะจึงหันหน้าลงสู่ทะเลโดยการสมัครเป็นลูกจ้างเรือประมงแต่ก็ทำได้เพียงสองปีก็ต้องเลิก เพราะครบอายุบวช หลังจากลาสิกขาบทก็อายุครบเกณฑ์ทหาร เมื่อกำนันเป๊าะไปเป็นทหารจนปลดประจำการ กำนันเป๊าะก็กลับมาสร้างเนื้อสร้างตัวอีกครั้งโดยการขับรถส่งปุ๋ยและส่งปลาตามตลาดต่าง ๆ (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 21-22)

กำนันเป๊าะได้พบรักและแต่งงานกับนางสาวยุพิน แสนเจริญ (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “สติล”) ในปี พ.ศ. 2505 นางสาวยุพินเป็นลูกสาวเจ้าของท่าเรือที่อำเภอศรีราชา เรือประมง และโปิ๊ะจับปลารวมทั้งที่ดินในเขตบางแสน - หนองมน ภายหลังการแต่งงานกำนันเป๊าะก็ลงทุนซื้อเรือประมง 1 ลำเพื่อออกหาปลาในท้องทะเลทำให้ค่อนข้างที่จะมีรายได้ที่แน่นอนจากการทำประมง

จุดเปลี่ยนในการสะสมทุนของกำนันเป๊าะเกิดขึ้นเมื่อกำนันเป๊าะสามารถตั้งตัวเป็นนายทุนภาคการประมงในช่วงปี พ.ศ. 2514-2515 ทั้งนี้เพราะกำนันเป๊าะได้มีโอกาสรู้จักกับนักธุรกิจชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งที่เขาไปลงทุนทำกิจการน้ำมันในประเทศกัมพูชา นักธุรกิจรายนี้เป็นเพื่อนกับ

รองนายกรัฐมนตรีของกัมพูชาและได้ชักชวนให้กำนันเป๊าะเข้าพบรองนายกรัฐมนตรีผู้นั้น จนกระทั่งนำไปสู่การได้สัมปทานเข้าไปทำจับปลาในน่านน้ำของกัมพูชา (บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม., 2529)

หลังจากนั้นกำนันเป๊าะก็ได้มีการจัดตั้งบริษัทเถื่อนเพื่อเซ็นสัญญากับประเทศกัมพูชา โดยมีรองนายกรัฐมนตรีสีรอมตเป็นผู้ลงนาม เนื้อหาในสัญญาฉบับนี้ระบุว่า กำนันเป๊าะต้องเสียค่าธรรมเนียมการสัมปทานให้รัฐบาลกัมพูชาประมาณปีละหนึ่งแสนบาทต่อปี (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531, หน้า 83)

ผลจากการได้สัมปทานครั้งนี้นำมาซึ่งรายได้มหาศาลแก่กำนันเป๊าะ เนื่องจากกำนันเป๊าะ ได้ทำข้อตกลงกับเจ้าของเรือว่า ต้องแบ่งกำไรทั้งหมดโดยไม่หักค่าใช้จ่ายจากเจ้าของเรือประมาณ ทุกลำรวมกัน 20 % ให้แก่กำนันเป๊าะในฐานะเจ้าของสัมปทานและเป็นผู้ประสานงาน ในการออก เรือแต่ละครั้งพบว่า มีรายได้หลายแสนบาททำให้กำนันเป๊าะได้รับส่วนแบ่งแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 20,000 บาทต่อเที่ยว โดยเรือทั้งหมดจะใช้เวลาในการจับปลาเพียง 2-3 วันก็กลับเข้าฝั่ง รายได้ ดังกล่าวถือว่ามากกว่าค่าธรรมเนียมใบอนุญาตหลายเท่า (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 209)

ในระหว่างการเดินเรือในน่านน้ำไทย-เขมร ที่ปลอดจากการควบคุมตรวจสอบและ การจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นเสมือนช่องทางที่เปิดโอกาสให้กำนันเป๊าะสามารถทำธุรกิจอย่างอื่นควบคู่ไปกับการหาปลา เช่น การขนเงินดอลลาร์ที่ได้จากทหารอเมริกันในอำเภอสตึก หีบ ซ่อนในเรือ เพื่อนำไปขายยังตลาดมืดในประเทศกัมพูชา และในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เองที่มีคำร่ำลือกันว่า กำนันเป๊าะเริ่มหันไปทำธุรกิจค้าของเถื่อนและของหนีภาษี โดยเฉพาะเหล้าเถื่อนและบุหรี่เถื่อน ธุรกิจค้าของเถื่อนเหล่านี้ถือเป็นแหล่งที่ทำรายได้ให้กับกำนันเป๊าะเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี ธุรกิจค้าของเถื่อนนี้ในยุคแรก ๆ นั้นกำนันเป๊าะให้ความไว้วางใจลูกน้องเพียงไม่กี่คนเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ ดังเช่น นายวิสุทธิ์ (เสี่ยแอ่) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกควบคู่กับ นายประยูร สิทธิโชติ จุดชนถ่ายสินค้านี้ที่สำคัญในจังหวัดชลบุรีนั้นมีอยู่ 4 จุดด้วยกัน คือ แหลมฉบัง ชายหาดบางแสน เขาสามมุกและอ่างศิลา

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้การทำงานในระบบ

หัวคะแนน (พ.ศ. 2516-2526)

กำนันเป๊าะเริ่มผันตัวเองเข้าสู่วงการการเมือง โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้รับตำแหน่งทางการเมืองครั้งแรกในปี พ.ศ. 2509 โดยได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลแสนสุข (สัมภาษณ์ชีวิตเจ้าพ่อเป๊าะ, 2549; อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 23) การได้

รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านของกำนันเป๊าะเกิดจากเงื่อนไขทางสังคมของชุมชนบางแสนในช่วงนั้นที่ต้องการผู้ใหญ่บ้านที่มีใจนักเลงดังเช่นกำนันเป๊าะดังกล่าวสัมภาษณ์ที่ว่า (พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 104)

“ เริ่มจากการเมืองท้องถิ่นสมัยแรก สมัยก่อนมีการแก่งแย่งกัน เมื่อแก่งแย่งกันแล้วเกิดข้อพิพาทระหว่างหมู่บ้านจึงมามองว่าใครจะเป็นคนประสานตรงนี้ได้ จุดที่จะประสานได้คือ ต้องเป็นบุคคลที่เป็นหน้าหน้าถือดา เป็นคนจริง เป็นนักเลง ถ้าได้กล้าเสีย ท่านนายกเป็นคนที่อยู่ตรงนั้น ”

การเป็นผู้ใหญ่บ้านบนฐานของความเป็นนักเลงที่รักท้องถิ่นหนองมนทำให้กำนันเป๊าะมีบทบาทโดดเด่นในฐานะผู้ให้การอุปถัมภ์ชาวบ้านดังที่ที่ปรึกษาส่วนตัวกำนันเป๊าะได้กล่าวไว้ดังนี้ (พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 105)

“ หลังจากที่ได้รับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านแทนพ่อตาของเค้า ตำแหน่งกับคุณสมบัติส่วนตัวที่สั่งสมมาบวกกับหน้าที่หรือตำแหน่งทางราชการทำให้กำนันมีความสำคัญขึ้น เป็นที่พึ่งของลูกบ้านได้ แล้วเป็นคนทีพูดคำไหนคำนั้น มีสัจจะวาจา ใจกว้าง มีใจนักเลง ก็เลยเป็นที่ชื่นชมของคนทั้งหลาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ใช้เวลาสะสมมาเป็นเวลานาน กำนันก็เริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนตำบลแสนสุข ”

“ ตอนเป็นผู้ใหญ่บ้านดังกล่าวตอนเป็นกำนันอีก ก็อายุน้อยแค่ 30 กว่า สมัยก่อนมี 7 โรงพัก 7 อำเภอ ขึ้นโรงพักทุกวันมีไป 4-5 หมื่นบาท ขึ้นโรงพักไป ลงมาก็หมด ช่วยเค้าอย่างเดียวจนโด่งดัง”

หลังจากที่มีบทบาทในฐานะผู้อุปถัมภ์ของท้องถิ่นแล้วกำนันเป๊าะก็เริ่มเชื่อมโยงเครือข่ายทางด้านการปกครองท้องถิ่นกับกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับหนองมนตามที่ได้มีผู้กล่าวไว้ว่า (พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 105)

“ สาเหตุหนึ่งที่คนเข้าร่วมกลุ่มก็เพราะว่าเค้าเห็นว่ากำนันเป๊าะเป็นคนที่มีความจริงใจ มีการช่วยเหลือไม่ว่าใครเดือดร้อนก็เข้าไปช่วยทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงินทองหรืออะไร เริ่มจากประสานกับผู้ใหญ่ มีความเดือดร้อนอะไรก็จะโยนโยนไปถึงผู้ใหญ่ได้ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ก็จะเคลียร์กันได้ แม้กระทั่งว่าเกิดกรณีพิพาทก็จะเรียกมาไกล่เกลี่ยให้ปรองดองกันได้ เป็นจุดที่ว่าสามารถเคลียร์ปัญหาต่าง ๆ ให้จบได้ ”

การมีบทบาททางการเมืองโดยอ้อมของกำนันเป๊าะก็คือ การเป็นหัวคะแนนทางการเมืองให้กับนักการเมืองในระดับชาติที่เข้ามาลงเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรีโดยกำนันเป๊าะทำงานในบทบาทหัวคะแนนผ่านเครือข่ายทางการเมืองที่ การเป็นหัวคะแนนของกำนันเป๊าะก็เนื่องจากผู้สมัคร ส.ส. เห็นว่ากำนันเป๊าะเป็นผู้กว้างขวางที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่รู้จักในหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน กลไกที่กำนันเป๊าะใช้เพื่อสร้างเครือข่ายตั้งแต่แรกจะเป็นการประชุมประจำเดือนของกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือการประชุมเกี่ยวกับงานของจังหวัด เช่น การจัดงานประจำปีของจังหวัด งานปราบปรามยาเสพติด หรือการช่วยเหลือน้ำท่วม ภายใต้การประชุมกลไกดังกล่าวกำนันเป๊าะมักแสดงบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือกำนันผู้ใหญ่บ้านผู้อื่นจนมีฐานะเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ เช่น การช่วยเหลือเรื่องเงินสำหรับผู้ที่เดือดร้อนด้วยบุคลิกแบบใจนักเลงคือ พูดตรงและ โผงผาง ดังนั้น เมื่อมีผู้สมัคร ส.ส. ต้องการให้กำนันเป๊าะเป็นหัวคะแนนใหญ่กำนันเป๊าะจึงขอความช่วยเหลือจากกำนันผู้ใหญ่บ้านมาช่วยหาเสียงในฐานะหัวคะแนนระดับท้องที่ได้โดยง่าย (ปฐม วรรณะภูติ, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2554) ดังคำสัมภาษณ์ของสนธยา คุณปลื้ม ลูกชายคนโตของกำนันเป๊าะที่ว่า (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 165-166)

“พ่อผมถ้าพูดภาษาชาวบ้านก็ว่าเป็นหัวคะแนนมานานตั้งแต่สมัย คุณบุญชู โรจนเสถียร พล.อ.ศิริ สิริโยธิน คุณประ โยชน์ เนื่องจากรู้จักที่ลงสมัครในสมัยนั้น คุณณรงค์ สิงห์โตทอง ก็เคยอยู่ที่นี่เหมือนกัน...หัวคะแนนใหญ่นี้ะส่วนมากเป็นคนที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ เป็นคนกว้างขวาง รู้จักคนมาก อีกอย่างต้องมีบารมีพอสมควรสามารถที่จะพูดจาชี้แนะได้ว่าควรเลือกใครหรือว่าจะช่วยใครพื้นฐานต้องเป็นคนกว้างขวาง ช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนทั่วไปที่มีความเดือดร้อน”

บทบาทการเป็นหัวคะแนนของกลุ่มกำนันเป๊าะเริ่มต้นเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2512 นายประสงค์ เนื่องจากรู้จัก ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชลบุรี ได้ส่งผู้ใกล้ชิดซึ่งเป็นพรรคพวกของกำนันเป๊าะมาขอให้กำนันเป๊าะช่วยสนับสนุนในฐานะที่เป็นเพื่อนเนื่องจากเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่านายประสงค์ถึงแม้จะเป็นคนของตระกูลเนื่องจากรู้จักนั้นเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเงินทุนในการลงเลือกตั้งนัก (เลอพงศ์ สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2555) กำนันเป๊าะจึงขอร้องไปยังเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ตนเองรู้จักให้ช่วยสนับสนุนนายประสงค์ เนื่องจากรู้จัก กระทั่งนายประสงค์ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชลบุรี (บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม, 2529, หน้า 36-37)

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เมื่อกลุ่มนายทุนเอกชนได้ปลดปล่อยตัวเองออกจากพันธนาการอุปถัมภ์ของชนชั้นนำข้าราชการแล้ว กลุ่มนายทุนเหล่านี้ได้ก้าวเข้ามาสู่การเป็นนักการเมืองโดยการเลือกตั้งจากการตั้งพรรคการเมืองต่าง ๆ เช่น พรรคชาติไทย หรือพรรคกิจสังคม เป็นต้น นายบุญชู โรจนเสถียร อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงเทพฯ ที่เข้าร่วมกับพรรคกิจสังคม นายบุญชู ได้อาศัยพื้นฐานความเป็นคนชลบุรีเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีในการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2517 จากการสนับสนุนของนาย จุมพล สุขภารังสี หรือเสี่ยจิว และการหนุนช่วยของกำนันเป๊าะทำให้นายบุญชูสามารถชนะเลือกตั้งได้เป็น ส.ส.สมัยแรกในปี พ.ศ. 2518

การเลือกตั้งครั้งนั้นสร้างชื่อให้กับเสี่ยจิวและกำนันเป๊าะได้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ นายบุญชูถือได้ว่าเป็นผู้สมัครหน้าใหม่และที่สำคัญต้องแข่งขันกับ ส.ส.เจ้าของพื้นที่อย่างนายอุทัย พิมพ์ใจชนและ พล.ต.ศิริ สิริโยธิน กำนันเป๊าะซึ่งในช่วงนั้นได้ทำงานร่วมกับเสี่ยจิว ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้ตนเองและเสี่ยจิว รู้จักและสนิทสนมกันนั้น มีมาตั้งแต่ในสมัยวัยรุ่นเนื่องจากกำนันเป๊าะเป็นคนชอบเสี่ยงโชค จึงได้มีโอกาสเข้าไปบ้านเสี่ยจิว (บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป.) จนกระทั่งมีความสนิทสนมกัน ต่อมากำนันเป๊าะได้รับความไว้วางใจจากเสี่ยจิวให้เข้ามาช่วยธุรกิจ ประกอบกับตัวกำนันเป๊าะเองก็ได้รับการขอร้องจากญาติพี่น้องให้สนับสนุนนายบุญชูด้วย กำนันเป๊าะจึงเข้าไปทำงานทางการเมืองระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหัวหน้าของนายบุญชูดังคำกล่าวของกำนันเป๊าะที่ว่า (พรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 106)

“เริ่มเข้าสู่วงการเมืองโดยเริ่มงานหาเสียงให้คุณบุญชู โธณเสถียร ตอนนั้นอยู่พรรคกิจสังคม คุณบุญชูเป็นรัฐมนตรีคลัง ก็คะแนนมาชนะในถิ่นผม ชนะพลตรีศิริ 4-5 พันคะแนน ผมก็เลยโด่งดังไปเลยเป็นหัวหน้าคณะ”

กล่าวได้ว่าการเป็นหัวหน้าคณะให้กับนายบุญชูครั้งนี้นอกจากจะช่วยให้กำนันเป๊าะจะสามารถสร้างเครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของตนให้เข้มแข็งขึ้นแล้ว ยังช่วยขยายเครือข่ายให้กับกำนันเป๊าะให้กว้างขวางขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะกำนันเป๊าะได้มีโอกาสเข้าไปพบปะกับกลุ่มคนต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเครือข่ายที่ตนเองรู้จัก ดังคำสัมภาษณ์ของกำนันเป๊าะที่ว่า บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป.)

“เมื่อเรารับปากใคร ความจริงใจเรามีล้านเปอร์เซ็นต์อยู่แล้ว มีเพื่อนอยู่ที่ไหน อำเภออื่น ๆ เรากลัวเขาจะไม่ได้ก็เลยวิ่งไปหาหมด ทำให้ความกว้างขวางมันก็มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ”

นอกจากเครือข่ายของเสี่ยจิวและกำนันเป๊าะที่มีส่วนช่วยนายบุญชูแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่มีส่วนช่วยให้ นายบุญชูสามารถเอาชนะคู่แข่งกันได้จากคำบอกเล่าของกำนันเป๊าะ คือ “เงิน” อันเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้เงินเป็นทรัพยากรหลักในการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี

“เมื่อก่อนความจริงหาเสียงเขาไม่ใช้ตั้งกันเท่าไรหรอก พอบุญชูมาลงก็เลยติดมาจนถึงทุกวันนี้ ตอนนี้ต้องไปจ่ายเงินให้มัน ๆ ถึงมาลงคะแนน ปากตรอกนิดเดียวก็ไม่เดินกันแล้ว ต้องเอารถไปรับ ” (บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม, 2534)

กล่าวได้ว่าการขยายเครือข่ายการปกครองท้องถิ่นในกลุ่มกำนันเป๊าะนั้นเป็นฐานให้กำนันเป๊าะสามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งกำนันตำบลแสนสุขในปี พ.ศ. 2519 โดยไม่มีการแข่งขัน ทั้งนี้เพราะในบรรดาผู้ใหญ่บ้านจำนวน 15 หมู่บ้าน ในตำบลแสนสุขไม่มีใครเสนอตัวลงสมัครกำนันเลย ดังนั้น กำนันเป๊าะ จึงได้รับการร้องขอจากบรรดาผู้ใหญ่บ้านเหล่านี้ให้รับตำแหน่งกำนันตำบลแสนสุข (บทสัมภาษณ์สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป.)

การขึ้นเป็นกำนันทำให้เครือข่ายท้องถิ่นของกำนันเป๊าะได้ขยายไปกว้างขวางไปทั่วในระดับจังหวัดเนื่องจากตำแหน่งกำนันทำให้กำนันเป๊าะได้รับตำแหน่งเป็นประธานกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีบทบาทกว้างขวางขึ้นดังที่มีผู้อธิบายไว้ดังนี้ (พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 108)

“ท่านนายกสมชายเริ่มจากการที่เป็นกำนันมาก่อน ก็มาคลุกคลีอยู่กับพวกกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นฐานเสียงจนกระทั่งมีความคุ้นเคยกัน เวลามีปัญหาอะไรเกี่ยวกับท้องถิ่นต่าง ๆ ก็เข้ามาหาเพื่อช่วยให้กำนันเป๊าะแก้ไขก็เป็นการเริ่มโยงใยเครือข่าย ตอนแรก ๆ ก็เป็นจุดเล็ก ๆ ที่บางแสนก่อน ต่อมาชื่อเสียงของท่านก็ดังขึ้นมีการรวมตัวของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพราะเป็นประธานชมรมผู้ใหญ่บ้าน ชื่อเสียงจะมาจากจุดนี้คือ ท่านจะมาจากกำนันผู้ใหญ่บ้านก่อนแล้วก็จะขยายไปตามลูกบ้าน ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรผู้ใหญ่บ้านก็จะรับมาแล้วก็ไปหากำนัน กำนันก็จะแก้ไขปัญหาให้ รู้สึจะทุกเรื่อง ”

บทบาททางการเมืองในฐานะหัวคะแนนของกำนันเป๊าะได้รับการขยายตัวขึ้นเมื่อกำนันเป๊าะสามารถผลักดันให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง นักการเมืองที่กำนันเป๊าะให้การสนับสนุนในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีในช่วงที่กำนันเป๊าะเป็นผู้นำท้องถิ่นมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) ให้การสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-2522 (พรัช เทพปัญญา, 2552: สันธชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 182-183; คณิน บุญสุวรรณ, สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2552; เพศดรธรรม อัมรลลิตจิต, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2552)

วัน/ เดือน/ ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/ พรรคการเมืองที่สังกัด	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่กำนันเป๊าะให้การสนับสนุน
10 ก.พ.2512	-	นายประสงค์ เนื่องจำนงค์	อิสระ	ไม่มีข้อมูล	นายประสงค์ เนื่องจำนงค์
-	-	พล.ต.ศิริ โสริโยธิน	สหประชาไทย		พล.ต.ศิริ โสริโยธิน
-	-	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย		
26 ม.ค.2518	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย	43,760	นายบุญชู โรจนเสถียร
	1	นายบุญชู โรจนเสถียร	กิจสังคม	30,594	นายตรงค์ สิงห์โตทอง
	2	นายตรงค์ สิงห์โตทอง	สันติชน	19,842	
	2	นายประจวบ ศิริวรภาพ	ชาติไทย	17,197	
4 เม.ย.2519	1	นายบุญชู โรจนเสถียร	กิจสังคม	43,255	นายบุญชู โรจนเสถียร
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย	41,106	พล.ต.ศิริ โสริโยธิน
	2	พล.ต.ศิริ โสริโยธิน	ชาติไทย	32,256	
	2	นายประสิทธิ์ จิตต์อารีย์	ประชาธิปไตย	28,487	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

วัน/ เดือน/ ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/ พรรคการเมืองที่สังกัด	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่ก้านเป่าให้การสนับสนุน
22 เม.ย.2522	1	นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์	อิสระ	43,194	
	1	นายตรงค์ สิงห์โตทอง	กิจสังคม	34,803	
	1	นายโกวิทย์ ศรีสวัสดิ์	กิจสังคม	29,796	นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์
	2	พล.ต.ศิริ สิริโยธิน	ชาติไทย	20,766	นายโกวิทย์ ศรีสวัสดิ์
		(ถึงแก่กรรม 31 ก.ค.2522)			นายตรงค์ สิงห์โตทอง
		นายคณิน บุญสุวรรณ (แทน 21 ต.ค.)	กิจสังคม		นายคณิน บุญสุวรรณ
	2	จ.ส.อ.อุดม โอภาศรี	กิจสังคม	18,262	จ.ส.อ.อุดม โอภาศรี

กล่าวโดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นฐานในการทำงานระบบหัวคะแนนของ กำนันเป่าก็คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมที่ต้องใช้เงินเป็นทรัพยากรหลักในการเลือกตั้ง และจัดตั้งโดยใช้สายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ สายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างกำนันเป่ากับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นลูกพี่และผู้ได้ อุปถัมภ์ภายใต้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยลูกพี่อุปถัมภ์จะมีบทบาทในการใช้ พระคุณและพระเดชขับเคลื่อนเครือข่าย

แต่เครือข่ายอุปถัมภ์ของท้องถิ่นภายใต้การนำของกำนันเป่านั้นพบว่า กำนันเป่าใช้ พระคุณในการขับเคลื่อนเครือข่ายเป็นหลักดังข้อมูลของผู้ใกล้ชิดที่ว่า กำนันเป่า “โตด้วยพระคุณ ไม่ใช่พระเดช” (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2555)

ดังนั้น กำนันเป่าจึงมีการใช้พระคุณนั้นนอกจากการให้ความช่วยเหลือเรื่องเงินแล้ว กำนันเป่ายังช่วยจัดสรรงานที่ได้ผลประโยชน์จากทางราชการมาให้แก่ลูกน้องที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอีกด้วย เช่น โครงการรับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น ส่วนการใช้พระเดชนั้นยังพบว่า มีบางสถานการณ์ที่กำนันเป่าจำเป็นต้องใช้พระเดชได้แก่ (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2555)

“เวลาโมโหจะมูทะลุ กำนันเคยชกคน โกงหวบนเวทีเลย”

“เวลาจะจัดการกับศัตรู กำนันจะบอกลูกน้องว่า คนนี้จะล่อกู”

ในกรณีของลูกน้องผู้ได้อุปถัมภ์ซึ่งในที่นี้หมายถึง กำนันผู้ใหญ่บ้านพบว่า “กำนันเป่า จะชอบคนที่ซื่อสัตย์” โดยมีงานที่เป็นภาระกิจหลักของกำนันผู้ใหญ่บ้านได้แก่ การช่วยเหลือหาเสียง ในช่วงการเลือกตั้งกำนันเป่าจะเรียกกำนันผู้ใหญ่บ้านมาคุยทีละคน ตัวอย่างเช่น กำนันเบงก์ สิริมงคล มักจะถูกตามไปช่วยเหลือหาเสียงตั้งแต่สมัยที่พลตรีศิริ สิริโยธิน ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีไปจนถึงสมัยที่คุณบุญชู โรจนเสถียร สลงสมัครเลือกตั้งในนามพรรคกิจสังคม (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2555)

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้การทำงานการเมืองในระบบเลือกตั้ง (พ.ศ. 2526-2556)

การเป็นหัวคะแนนของกลุ่มกำนันเป่าถือได้ว่าเป็นบทบาททางการเมืองโดยอ้อม เนื่องจากทำงานเป็นผู้ได้อุปถัมภ์ของนักการเมืองที่มีฐานอยู่ที่ส่วนกลางเป็นหลัก แต่การเป็น หัวคะแนนในการเลือกตั้งจะทำให้รู้ช่องทางในการที่จะจ่ายเงินเพื่อลงทุนทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การเป็นหัวคะแนนจึงเป็นฐานในการก้าวสู่การเป็นนักการเมืองในเวลาต่อมา (บุญลือ เนื่องจำนง, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2556) การเข้ามาเป็นนักการเมืองโดยตรงในระบบเลือกตั้ง

ของกลุ่มกำนันเป๊าะเริ่มต้นหลังจากการเสียชีวิตของเสี้ยวในปีพ.ศ. 2524 คือ กำนันเป๊าะได้เริ่มส่ง
 นักการเมืองในกลุ่มของตัวเองเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปปี
 พ.ศ. 2526 โดยได้หันมาสนับสนุนญาติพี่น้องของตนเองให้เข้าสู่วงการเมือง กล่าวคือ การเลือกตั้ง
 ในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 นั้นนายนิคม แส่นเจริญ ในฐานะน้องภรรยาของกำนันเป๊าะได้รับ
 การสนับสนุนจากกำนันเป๊าะให้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2
 ของจังหวัดชลบุรี พร้อม ๆ กับการให้การสนับสนุนพรรคพวกที่กำนันเป๊าะที่เคยอุปถัมภ์ค้ำจุน
 กันมาก่อน เช่น นายประ โยชน์ เนื่องจางค์ นายตรงค์ สิงห์โตทอง และนายจรูญ งามพิเชษฐ์
 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “สันต์ศักดิ์” รายชื่อนักการเมืองในฐานะลูกน้องที่กำนันเป๊าะส่งเข้าสมัคร
 เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรช่วงปี พ.ศ. 2526-2535 ดังแสดงได้ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่นายสมชาย คุณปลื้ม (ก้านเป่า) ให้การสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ.2526-2535 (พระราชบัญญัติ, 2552; สันตชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 182-183; เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัด ชลบุรี	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่ก้านเป่าให้การสนับสนุน
18 เม.ย. 2526	1	นายประโยชน์ เนื่องจันทน์	ชาติประชาธิปไตย	51,236	นายประโยชน์ เนื่องจันทน์
	1	นายตรงค์ สิงห์โตทอง	กิจสังคม	45,650	นายตรงค์ สิงห์โตทอง
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	29,951	นายนิคม แสนเจริญ
	2	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	29,951	นายจรูญ งามพิเชษฐ์
	2	นายจรูญ งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	21,191	
27 ก.ค. 2529	1	นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์	ชาติประชาธิปไตย	83,698	นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	83,075	นายนิคม แสนเจริญ
	1	พ.ต.ท.รุ่งโรจน์ เรืองฤทธิ์	ก้าวหน้า	76,646	นายจรูญ งามพิเชษฐ์
	2	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	37,151	
	2	นายจรูญ งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	32,678	
24 ก.ค. 2531	1	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	85,739	นายนิคม แสนเจริญ
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	75,691	นายเทอมธรรม อัมราลิขิต

ตารางที่ 11 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัด ชลบุรี	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่กำนันเป๊าะให้การสนับสนุน
1		นายเพชรดลธรรม อัมรารัติน	กิจสังคม	64,488	นายเจริญ งามพิเชษฐ์
2		นายณรงค์ หิรัญโชติ	ก้าวหน้า	57,692	นายถาวร ศิริรัตน์รงค์
2		นายเจริญ งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	56,099	
2		นายถาวร ศิริรัตน์รงค์	กิจสังคม	45,632	
22 มี.ค.2535	1	นายเพชรดลธรรม อัมรารัติน	สามัคคีธรรม	89,862	นายเพชรดลธรรม อัมรารัติน
	1	นายสง่า ธนสงวนวงศ์	สามัคคีธรรม	81,940	นายสง่า ธนสงวนวงศ์
	1	น.ส.เสาวลักษณ์ สุริยาพิพั	เอกภาพ	59,787	นายสนทยา คุณปลื้ม
	2	นายสนทยา คุณปลื้ม	สามัคคีธรรม	102,970	นายเจริญ งามพิเชษฐ์
	2	นายเจริญ งามพิเชษฐ์	สามัคคีธรรม	85,622	
	2	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	เอกภาพ	73,749	

ตารางที่ 11 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัด ชลบุรี	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่กำนันเป๊าะให้การสนับสนุน
13 ก.ย.2535	1	น.ส.เสาวลักษณ์ สุริยาพิพย์	เอกภาพ	74,678	นายวิทยา คุณปลื้ม
	1	นายวิทยา คุณปลื้ม	ชาติพัฒนา	73,086	นายสนธยา คุณปลื้ม
	1	นายคณิน บุญสุวรรณ	เอกภาพ	68,811	
	2	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	เอกภาพ	84,920	
	2	นายสนธยา คุณปลื้ม	ชาติพัฒนา	66,786	
	2	นายธงชัย พิมพ์สกุล	เอกภาพ	55,634	

ความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2526-2535 ของกำนันเป๊าะ ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ กล่าวคือ

ในแง่อุปถัมภ์นั้นจะพบว่า ในแต่ละพื้นที่ที่กำนันเป๊าะก็จะจัดตั้งลูกน้องใกล้ชิดคอยดูแล เครือข่าย เช่น ในพื้นที่เขตอำเภอเมืองชลบุรีที่กำนันเป๊าะก็จะมอบหมายให้ นายกำพล วงษ์ทรายทอง (กำนันบัก) กำนันตำบลบางทรายและนายวัฒนา ตั้งประกอบเป็นผู้ดูแล, ในเขตศรีราชาก็จะให้ นายเบงส์ ศิริมงคล อดีตกำนันตำบลบึง ดูแลควบคู่กับนายพินิจ ประจักษ์แสงสกุล (กูปือ) หรือใน เขตพญาทาก็จะมอบหมายให้นายกำพล คุปตะวงษ์ (เสี้ยเก้า) เป็นผู้ดูแล ขณะที่การจัดเครือข่าย ในองค์กรปกครองท้องถิ่นจะส่งลูกน้องคนสนิทลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น โดยมี กำนันเป๊าะเป็นผู้ดูแลเครือข่ายเหล่านี้ในระดับภาพรวมของจังหวัด ทั้งนี้เพราะที่กำนันเป๊าะ เคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และกำนันของตำบลแสนสุขมาตลอด จึงมีความผูกพันกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เป็นอย่างดี (เปิดรายชื่อเครือข่ายกำนันเป๊าะ, 2549)

การเลือกตั้งดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรมแบบทุนนิยมอย่างเห็นได้ชัดคือ ผลประโยชน์ตอบแทนที่ห้วคะแนนเหล่านี้ได้รับมีมากมายหลายรูปแบบ เช่น เงินสนับสนุนตาม คะแนนเสียงที่มีการประมาณการไว้ว่าจะได้รับโดยกำนันจะไม่เข้าไปแทรกแซง แต่จะปล่อยให้ ห้วคะแนนเหล่านี้บริหารจัดการเงินที่ได้รับไปเองหรือผลตอบแทนอื่น ๆ หากทำคะแนนได้ตาม เป้าที่วางไว้ แม้กระทั่งการนำงบประมาณที่ได้รับจากงบ ส.ส. หรือเครือข่าย การนักการเมือง ระดับชาติ ผันลงสู่พื้นที่ของห้วคะแนนผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการเหล่านี้ เช่น การรับเหมา ก่อสร้างก็ถูกกระจายไปให้กับลูกน้องและห้วคะแนน อันเป็นเสมือนเครื่องมือในการสร้างพันธมิตร อย่างดีกับผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น ลักษณะของการแบ่งโครงการของรัฐให้กับลูกน้องนั้น กำนันเป๊าะจะอาศัยกติกาที่ว่าหากโครงการใดมีมูลค่า 100 ล้านบาทขึ้นไป กำนันเป๊าะก็จะให้บริษัท ในเครือของตนเองเป็นผู้รับงานนั้นไป แต่หากโครงการใดมีมูลค่าน้อยกว่า 100 ล้านบาท ก็จะให้ ลูกน้องรวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นในกลุ่มของตนเองเป็นผู้ดำเนินการ (ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550, หน้า 14; เซาว์ มณีวงศ์, สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2553)

หลังจากการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยตรงของกลุ่มกำนันเป๊าะแล้ว การเล่น การเมืองของกลุ่มก็ใช้อุดมการณ์การตอบแทนบุญคุณแบบอุปถัมภ์ในการดำเนินการทางการเมือง กล่าวคือ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2529 จะพบว่า กำนันเป๊าะและกลุ่มได้สนับสนุนให้คุณสมพงษ์ อมรวิวัฒน์มาลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี ถึงแม้ว่าคุณสมพงษ์จะลงสมัครอยู่ในนามพรรค ชาติประชาธิปไตยซึ่งอยู่คนละพรรคกับพรรคกิจสังคมที่กำนันเป๊าะสนับสนุนอยู่ก็ สาเหตุ การสนับสนุนคุณสมพงษ์เป็นการอุปถัมภ์ดังคำสัมภาษณ์ของกำนันเป๊าะที่ว่า (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 169)

“ช่วยเพราะต้องทดแทนบุญคุณสมพงษ์เขาเป็นระดับผู้อำนวยการฝ่ายของธนาคารศรีนครอยู่ จะกู้เงินลงทุนอะไรนี้ ไม่มีเงินก็ไปเอาที่เขาได้ เขาก็ช่วยเรา ด้านส่วนตัวผมก็ช่วยเขาเยอะ ครั้งนี้ถือว่าจำเป็น (แต่)... ธรรมดาก็ต้องช่วย พี่โยชน์คนหนึ่งละ เพราะเขาเป็นพี่เขยผม”

ในขณะที่เดียวกันคุณสมพงษ์ก็ได้ให้สัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ตอบแทนบุญคุณแบบอุปถัมภ์ที่ว่า (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 169)

“กำนันช่วยผมเยอะมากออกสตางค์ให้ด้วย มีบางคนคิดว่าผมไปหาเสียงด้วยการห่มเงิน ไม่ใช่เลยครับ สตางค์นั้นจริงต้องใช้ แต่ส่วนใหญ่แล้ว กำนันจ่ายเอง”

การเล่นการเมืองบนฐานวัฒนธรรมแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์สะท้อนให้เห็นลักษณะของการเป็นพรรคพวกที่ไม่เป็นทางการมากกว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นทางการอย่างเห็นได้ชัดจากคำสัมภาษณ์ของกำนันเป๊าะที่ว่า (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 171)

“เรามันเอาพวกไม่เอาพรรค...ผมยึดตัวบุคคล ไม่ยึดพรรค ที่นี้เรายึดตัวบุคคล...ทุกฝ่ายก็สนิทกับผมหมด ไม่ว่าพรรคไหนก็สนิทกันหมด พูด่างๆ เรามันเอาพวก ไม่เอาพรรค หลายพรรค แต่พวกเดียวกันหมดถือว่าใช้ได้”

นอกจากนี้ ความเชื่อในระบบอุปถัมภ์ยังส่งผลต่อการเขาเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองด้วย เราจะพบว่า ในกลุ่มกำนันเป๊าะมีการเปลี่ยนแปลงการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามอุดมการณ์ของระบบอุปถัมภ์ดังจะเห็นได้จากการย้ายพรรคกิจสังคมไปสังกัดพรรคสามัคคีธรรม กำนันเป๊าะได้ให้เหตุผลในการย้ายพรรคไว้ว่า (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 172)

“เดิมเราอยู่สังกัดพรรคกิจสังคมเพราะผมอยู่กับพงส์ (พงส์ สารสิน) พอมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในพรรคที่พงส์เลยแยกพรรคออกมาแล้ว ตั้งพรรคประชาธิปไตย เราอยู่ในสายนี้ก็ออกมาด้วย โดยที่เราไม่มีสาเหตุกับใครทั้งสิ้น เราจะมาตั้งพรรคกันใหม่ เพราะพรรคพวกที่เหลืออยู่ในพรรคกิจสังคมผมไม่สนิทสนมเหมือนกับที่พงส์ เมื่อที่พงส์ถอนตัวออกไปก็มีพรรคอื่นมาชวนหลายพรรค แต่ที่มาสังกัดพรรคสามัคคีธรรมเพราะว่าตั้งแต่ระดับผู้ใหญ่ลงมานั้น เป็นคนกิจสังคมเสียส่วนใหญ่ มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดี พุดอะไรก็พุดง่าย แนวนโยบายก็พอไปกันได้ ไม่ว่าเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องส่วนรวมก็ดี จึงตัดสินใจมาพรรคสามัคคีธรรม และโดยส่วนตัวเราสนิทสนมกันมานานแล้ว แต่ถ้าวัดพุดว่าเราเป็นคนของมนตรีคงไม่ใช่ เพราะสนิทสนมกันแบบธรรมดา พุดกันง่ายๆ ว่า ถ้าเป็นคุณพงส์นั้น เรามีบุญคุณกัน เคยให้งานเราทำ เขาไปไหนเราก็ก็นำไปด้วย”

การย้ายพรรคของกำนันเป๊าะบนฐานอุดมการณ์อุปถัมภ์ดังกล่าวยังสามารถยืนยันให้เห็นจากคำพุดของคนใกล้ชิดของกำนันเป๊าะคือ นายสนธยา คุณปลื้ม ลูกชายกำนันเป๊าะที่ว่า (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 173)

“เกือบทุกพรรคคิดต่ออยากให้ไปร่วมด้วย เป็นต้นว่า พรรคความหวังใหม่ พรรคสามัคคีธรรม ฯ สำหรับพรรคสามัคคีธรรม คุณสมพงษ์ (อมรวิวัฒน์) เป็นคนมาเป็นตัวประสานระหว่าง พรรคสามัคคีธรรมกับคุณพ่อ โดยส่วนตัวแล้ว คุณพ่อกับคุณพ่อมีความสนิทสนมเหมือนกับเป็นเพื่อน พี่น้องกันถือเป็นพรรคพวก เป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือกัน อย่างไรก็ตาม เรายังไม่ถือว่ามีความเกี่ยวข้องกัน คือ ความหวังใหม่ หรือสามัคคีธรรม เรายังไม่ถือสังกัดพรรคไหน เป็นเพื่อนกัน ผมไม่รู้จะพูดอย่างไร ทางผู้ใหญ่ก็สนิทกันทั้งนั้นเลย พอเข้ามาหาคุณพ่อก็ไม่รับปากบอกขอคุณรัฐธรรมนูญก่อนว่าจะออกมาในรูปแบบไหน ขอเวลาหน่อย”

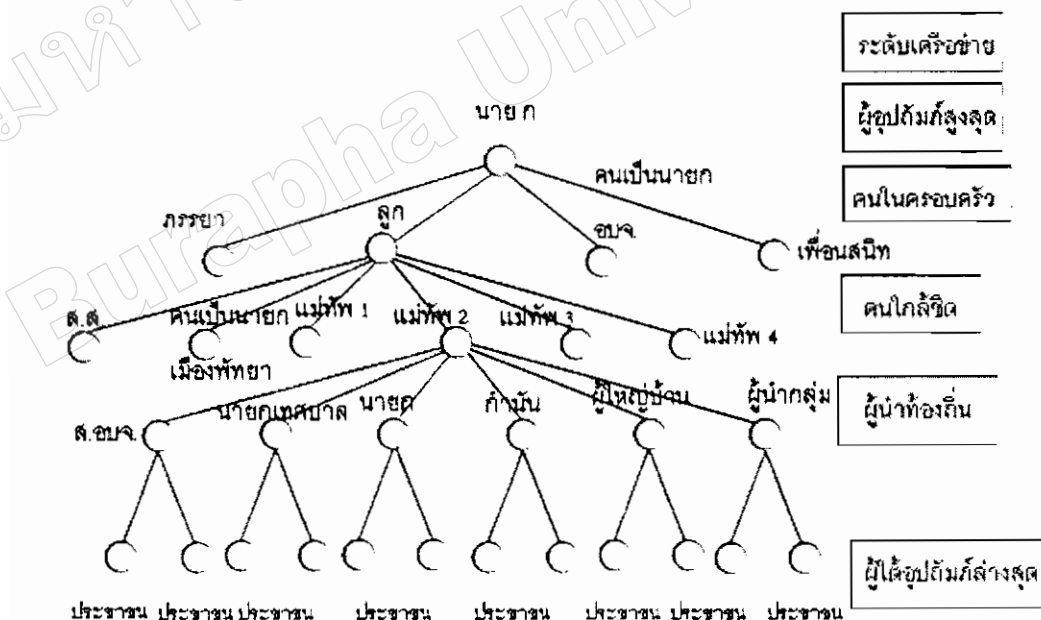
4. การก้าวของนักการเมืองท้องถิ่นเข้าสู่การเป็นชนชั้นนำท้องถิ่น

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นนำช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 คือระหว่างชนชั้นนำข้าราชการทหารและชนชั้นนำที่เป็นนักธุรกิจการเมืองได้พัฒนาความขัดแย้งมาถึงขั้นแตกหักในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี พ.ศ. 2535 ผลของการต่อสู้ปรากฏว่าชนชั้นนำนักธุรกิจการเมืองเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะโดยการสนับสนุนของชนชั้นกลางในเมือง ดังนั้น หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จึงได้เกิดกระบวนการที่จะคัดชนชั้นนำข้าราชการออกจากการมีบทบาททางการเมืองที่เรียกว่า กระบวนการนี้ว่า การปฏิรูปทางการเมือง การปฏิรูปทางการเมืองที่มุ่งคัดชนชั้นนำข้าราชการออกจากการเมืองได้พัฒนามาเป็นกติกาในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ดังนั้น หลังรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2540 เป็นต้นมานักการเมืองจึงสามารถก้าวขึ้นเป็นชนชั้นนำทางการเมืองแต่เพียงกลุ่มเดียว

สถานการณ์ทางการเมืองของกลุ่มกำนันเป๊าะก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น นักการเมืองท้องถิ่นจะมีบทบาทเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นควบคู่ไปกับชนชั้นนำทหารและข้าราชการที่ยังคงมีอำนาจจากการแต่งตั้งทางการเมืองหรือรัฐประหารตัวอย่างเช่น ครั้งเมื่อมีคณะรัฐประหาร (คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ) ได้ทำการรัฐประหารในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยการนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์เป็นหัวหน้ารัฐประหารนั้น กำนันเป๊าะซึ่งสนิทสนมกับพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ก็พลอยมีบทบาทกว้างขวางตามขึ้นไปด้วย หลังรัฐประหารดังกล่าวกำนันเป๊าะจึงเข้าร่วมกับพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งบรรดาคณะนายทหารรัฐประหารสนับสนุนโดยการส่งนิคม แสนเจริญ น้องชายของนางสดีล (ชื่อเดิม ยุพิน) คุณปลื้ม ภรรยาลงไปร่วมเป็นรองหัวหน้าพรรคและลงสมัครรับเลือกตั้งปีพ.ศ. 2535 ครั้งที่ 1 ต่อมาเกิดกรณีพฤษภาทมิฬปี พ.ศ. 2535 ขึ้น และต้องมีการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2535 นายนิคม แสนเจริญ น้องภรรยาเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ ขณะเดินทางไปช่วยพรรคประชาธิปัตย์หาเสียงที่จังหวัดภาคอีสาน กำนันเป๊าะจึงส่งนายสนธยา คุณปลื้ม บุตรชายคนโตลงสมัครแทนและนั่นเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งสายเลือดโดยตรงของกำนันเป๊าะขึ้นสู่เวทีการเมืองอย่างเต็มตัว

การก้าวขึ้นเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีของนักการเมืองในชลบุรีแต่เพียง

กลุ่มเดียวเกิดขึ้นหลังรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญดังกล่าวจำกัดบทบาทของชนชั้นนำทหารและข้าราชการมิให้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งทางการเมือง เช่น ในมาตราที่ 207 ของรัฐธรรมนูญจะห้ามมิให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่น ดังเช่น กลุ่มกำนันเป๊าะจึงสามารถใช้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในกระบวนการเลือกตั้งเพื่อก้าวขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นแต่เพียงกลุ่มเดียว แต่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์นั้นบทบาทจะตกอยู่ในมือของลูกพี่ผู้อุปถัมภ์ ดังนั้นคตินิยมของกลุ่มนักการเมืองของกำนันเป๊าะจะพบว่า บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดจะรวมตัวอยู่ในชนชั้นนำของครอบครัวคุณปลื้ม ไม่ว่าจะเป็นกำนันเป๊าะ ภรรยาและลูก จนถึงผู้ใกล้ชิดกับครอบครัว การมีอำนาจท้องถิ่นอยู่ในมือของสมาชิกครอบครัวคุณปลื้มเราจึงนิยมเรียกว่าเป็น “บ้านใหญ่” จากภาพที่ 1 จะพบว่า ในระบบอุปถัมภ์ของกลุ่มนักการเมืองของกำนันเป๊าะนั้นจะมีการรวมตัวของชนชั้นนำภายใต้ความเป็นสมาชิกหรือคนใกล้ชิดของครอบครัวคุณปลื้ม ดังนี้ (ธนัญฐ์ ศรีโอบฐ์, 2556, หน้า 110)

ภาพที่ 1 การอุปถัมภ์ภายใต้การนำของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ)

จากภาพที่ 1 เราจะพบว่า ภายใต้อุปกรณ์ของกลุ่มนักการเมืองสายก้านั้นเป๊าะนั้น จะมีก้านั้นเป๊าะซึ่งถือว่าเป็นผู้อุปถัมภ์สูงสุด ระบบอุปถัมภ์ของกลุ่มนักการเมืองของก้านั้นเป๊าะ สามารถอธิบายในรายละเอียดได้ดังนี้

1. ก้านั้นเป๊าะถือว่าเป็นผู้นำเครือข่ายที่ถือว่าเป็นผู้นำสูงสุดและเป็นศูนย์กลางของระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

2. ระดับเครือข่ายที่ถือว่าเป็นคนในครอบครัวในที่นี้จะประกอบด้วยบุคคลที่ใกล้ชิดกันแบบเปรียบเสมือนญาติไม่ว่าจะเป็นในการแต่งงาน สายเลือด หรือการนับเป็นญาติ ในที่นี้จะได้แก่ ภรรยาของก้านั้นเป๊าะ (คุณสติล คุณปลื้ม) ลูกๆ ของก้านั้นเป๊าะ เช่น นายสนธยา คุณปลื้ม ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม นายวิทยา คุณปลื้ม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อิทธิพล คุณปลื้ม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม สมาชิกสภาเทศบาลแสนสุข เพื่อนสนิทของก้านั้นเป๊าะ อาทิเช่น อาจารย์เชาว์ นมฉิงส์ ในฐานะที่ปรึกษาส่วนตัว รวมถึงคนที่ได้รับความไว้วางใจให้รับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. เครือข่ายในระดับคนใกล้ชิด เมื่อพิจารณาจากเส้นสายระบบอุปถัมภ์แล้วก้านั้นเป๊าะ จะมีการวางตัวบุคคลให้อยู่ในระดับคนใกล้ชิด ได้แก่ คนที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ใช่คนในครอบครัวตำแหน่ง ส.ส. ในที่นี้ไม่ถือว่าอยู่ในสถานภาพสูงสุดเนื่องจากหลังการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแล้ว ส.ส. ไม่มีบทบาทในการควบคุมงบประมาณโดยตรง แต่สามารถให้ท้องถิ่นขอ งบประมาณตามโควตาที่กำหนดไว้ได้ อย่างไรก็ดี ส.ส. ก็ยังมีบทบาทในเครือข่ายท้องถิ่นของ ก้านั้นเป๊าะในฐานะที่เป็นผู้เชื่อมประสานกับหน่วยงานส่วนกลางและรัฐบาล

ส่วนคนที่เป็นนายกเมืองพัทยาถือว่าเป็นระดับเครือข่ายของคนใกล้ชิดเนื่องจากเมือง พัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีงบประมาณประจำปีจำนวนมาก เช่น ไม่ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาท ต่อปี เป็นต้น

ในกรณีของคนใกล้ชิดที่ถือว่าเป็นแม่ทัพของเครือข่ายนั้นได้มีการวางตัวไว้อย่างไม่เป็นการ โดยเป็นที่รับรู้กัน โดยทั่วไปในเครือข่าย แม่ทัพในที่นี้จะมียบทบาทเป็นศูนย์กลางของ เครือข่ายประจำอำเภอในแต่ละอำเภอในจังหวัดชลบุรีดังกล่าวของแม่ทัพคนหนึ่งของเครือข่าย ที่ว่า (พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 65-66)

“แกนนำก็จะแบ่งเป็นแต่ละอำเภอคอยประสานงานกันแต่ละอำเภอนั้น ทางอำเภอนั้น ต้องไปหาอำเภอนั้น อำเภอนี้ต้องไปหาคนนี้ อันนี้มีแน่นอน อย่างอำเภอเมืองผมกล้ายืนยันผมเป็น แม่ทัพ ทุกอย่างจะมาอยู่ที่ผม มีอะไรก็จะมาเล่าให้ผมฟัง ผมจะให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น หากผมไม่ไหวถึงจะไปหาท่านสมชาย ”

ตัวบุคคลที่ถือว่าเป็นแม่ทัพของกำนันเป๊าะในแต่ละอำเภอมีดังนี้ (ภาสกร หอมหวล, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2553; อภิชัย พิทยานุรักษ์สกุล, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2553; พรรณสิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า ภาคผนวก ข)

- 3.1 แม่ทัพอำเภอเมืองได้แก่ นายวัฒนา ตั้งประกอบ และนายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์
- 3.2 แม่ทัพอำเภอศรีราชา ได้แก่ นายสุรสิทธิ์ ชัยตระกูลทอง และนายเบงค์ สิริมงคล
- 3.3 แม่ทัพอำเภอบ้านบึง ได้แก่ นายสุรสิทธิ์ กังวลกิจ
- 3.4 แม่ทัพอำเภอพนัสนิคม ได้แก่ นายวิชัย อมราลิขิต และนายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง
- 3.5 แม่ทัพอำเภอบ่อทอง ได้แก่ นายไพบูลย์ พันธุ์สนิท และนายจารุวัฒน์ สุขภักดิ์

ถาวร

- 3.6 แม่ทัพอำเภอหนองใหญ่ได้แก่ นายกมล เลิศประเสริฐเวช
- 3.7 แม่ทัพอำเภอพานทอง ได้แก่ นายวินัย คุ่มครอง
- 3.8 แม่ทัพอำเภอสัตหีบ ได้แก่ นายศิริ ศิริเจริญ
- 3.9 แม่ทัพอำเภอเกาะสีชัง ได้แก่ นายดำรงค์ เกตรา
- 3.10 แม่ทัพอำเภอบางละมุง ได้แก่ นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์ และนายกำพล

คุปตะวนิชย์เจริญ

4. เครือข่ายระดับผู้นำท้องถิ่นในที่นี้ถือว่าเป็นเครือข่ายระดับฐานรากที่ทำงานโดยตรงกับประชาชนทั่วไป เครือข่ายดังกล่าวจะประกอบด้วยบุคคลที่มีตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ คนที่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) นายกเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล คนที่เป็นกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้นำกลุ่มต่าง ๆ การทำงานในเครือข่ายของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นดังกล่าวจะเป็นไปตามคำสัมภาษณ์ที่ว่า (พรรณสิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 68,125)

“ ท่านวางคนเอาไว้หมดแล้วมันอยู่ทุกที่ในหมู่บ้านก็มีผู้ใหญ่บ้าน อบต.ก็มีประธานอบต. ผู้นำท้องถิ่นเป็นคนของเราหมด ”

“ การแบ่งกลุ่มก็แบ่งตามอำเภอ คือ มีแกนนำอยู่ที่อำเภอๆ ละ 1-2 คน กลุ่มย่อย ๆ มาที่เป็นกลุ่มของตำบล ตำบลก็จะเป็นกำนันคอยดูแล ถ้าเป็นเทศบาล พวกเทศบาลก็จะดูแลอยู่ อบต. ก็ย่อยออกมาแล้วก็มาเป็นชุมชน ”

กล่าวโดยสรุปแล้วระบบอุปถัมภ์ของกลุ่มครอบครัวคุณปลื้มมีลักษณะทางวัฒนธรรมคือ วิธี (Way) ที่เป็นแบบแผนทางสังคมการเป็นวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์จะเห็นได้ชัดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำอุปถัมภ์ แต่จะพบว่า ระบบอุปถัมภ์ก็ยังดำรงอยู่ได้ เช่น เมื่อกำนันเป๊าะในฐานะผู้นำอุปถัมภ์ถูกศาลตัดสินมีความผิดในคดีนายประยูร สิทธิโชติ หรือกำนันยูรจนต้องหนีออกไปนอกประเทศ ระบบอุปถัมภ์ของกำนันเป๊าะก็ยังดำรงอยู่โดยการเข้ามามีบทบาทของสมาชิกใน

ครอบครัว อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองใหม่สมาชิกของครอบครัวได้ทำการปรับระบบอุปถัมภ์รูปแบบเก่ามาสู่รูปแบบใหม่เพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจของครอบครัวคุณปลื้ม การเปลี่ยนแปลงรูปแบบอุปถัมภ์ดังกล่าวจะแสดงให้เห็นในตารางที่ 12 ดังนี้ (ธนัญญ์ ศรีโอบฐ์, 2556)

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมในรุ่นพ่อและแบบสมัยใหม่ในรุ่นลูกของครอบครัวคุณปลื้มในจังหวัดชลบุรี

คุณลักษณะ	แบบดั้งเดิม	แบบสมัยใหม่
1. ความต่อเนื่องยาวนาน	ยาวนานกว่า	ช่วงสั้นกว่า
2. ขอบเขตของการแลกเปลี่ยน	มีความหลากหลายรอบด้านในเรื่องต่าง ๆ	จำเพาะเจาะจงบางเรื่อง
3. ฐานทรัพยากร	ฐานมาจากส่วนตัวของผู้อุปถัมภ์	ฐานมาจากงบประมาณของสำนักงานหน่วยราชการ
4. ลักษณะทรัพยากรที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน	มีลักษณะของอุดมการณ์เชิงอุปถัมภ์	เน้นผลประโยชน์ทางวัตถุ
5. การควบคุมทรัพยากร	กระจุกมาก	กระจุกตัวลดลง
6. ความแตกต่างระหว่างสมาชิกเครือข่าย	สมาชิกอยู่ในวงแคบเดิม	สมาชิกมีความหลากหลายขึ้น
7. หลักประกันของสมาชิกเครือข่าย	เข้มข้นมาก	เข้มข้นน้อย

จากตารางที่ 12 จะพบว่า การอุปถัมภ์ของครอบครัวคุณปลื้มในจังหวัดชลบุรีมีพลวัตเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิมโดยการนำของกำนันเป๊าะซึ่งเป็นรุ่นพ่อของครอบครัวคุณปลื้มมาสู่รูปแบบสมัยใหม่โดยการนำสมาชิกครอบครัวในรุ่นลูกเราจะพบความแตกต่างของรูปแบบทั้งสองในประเด็นต่าง ๆ คือ

1. ความต่อเนื่องยาวนานของสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างลูกพี่ผู้ให้อุปถัมภ์กับลูกน้องได้อุปถัมภ์พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์ที่ยาวนานไปสู่ความสัมพันธ์ที่สั้นขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของลูกน้องกับคนในรุ่นลูกของครอบครัวคุณปลื้มจะพบว่า ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์จะสั้นกว่าในสมัยกำนันเป๊าะ

2. ขอบเขตของการแลกเปลี่ยน เราพบว่า เครือข่ายอุปถัมภ์โดยกำนันเปี๊ยะนั้นจะให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรที่หลากหลายในเรื่องต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ลูกน้องผู้ได้อุปถัมภ์ของกำนันเปี๊ยะจะได้รับความช่วยเหลือหลายด้านทั้งทางด้านการคุ้มครองจากการตำรวจ การไปช่วยเคลียร์กับตำรวจ การให้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพใหม่ และตามไปเคลียร์หนี้ให้ เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำอุปถัมภ์ในรุ่นลูกของกำนันเปี๊ยะจะพบว่า การให้ความช่วยเหลือจะเป็นเฉพาะบางเรื่องตามสถานการณ์

3. ฐานทรัพยากร เมื่อเปรียบเทียบฐานทรัพยากรของการอุปถัมภ์โดยกำนันเปี๊ยะและคนในรุ่นลูกจะพบว่า มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือ ในการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ลูกน้องกำนันเปี๊ยะจะจัดการโดยใช้เงินส่วนตัวโดยตรงเนื่องจากกำนันเปี๊ยะจะได้ผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างโดยตรงภายใต้กลุ่มบางแสนมหานคร เช่น ในแต่ละวันกำนันเปี๊ยะจะเตรียมเงินส่วนตัวเพื่อพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ลูกน้องและด้วยลักษณะที่มีใจเป็นนักเลงคนที่มาขอรับความช่วยเหลือก็ได้จะตามที่หวัง เป็นต้น ส่วนในการอุปถัมภ์ของคนในรุ่นลูกกำนันเปี๊ยะจะพบว่ามีความแตกต่างกันคือ ผู้อุปถัมภ์ในรุ่นลูกจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้อุปถัมภ์โดยใช้กระบวนการบริหารแบบสำนักงาน (Office based) เช่น การสนับสนุนผู้ได้อุปถัมภ์ โดยให้ทำโครงการมาขอเป็นทางการผ่านข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

4. ลักษณะทรัพยากรที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างลูกพี่กับลูกน้องในระบบอุปถัมภ์ตั้งอยู่บนฐานอุดมการณ์ที่ต่างกันระหว่างรุ่นพ่อกับรุ่นลูกคือ กำนันเปี๊ยะในฐานะลูกพี่จะให้ความช่วยเหลือกับลูกน้องในเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นเงินหรืองาน โครงการรับเหมาก่อสร้างที่แบ่งมาให้บนฐานของความเชื่อบุญคุณที่ต้องตอบแทน เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนภายใต้อุปถัมภ์ของรุ่นลูกกำนันเปี๊ยะจะพบว่า มีลักษณะของทรัพยากรด้านผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมโดยไม่ต้องผูกพันกันทางด้านคุณค่าด้านจิตใจหรืออุดมการณ์ที่มาร่วมกัน

5. การควบคุมทรัพยากร เราพบว่า การอุปถัมภ์ทั้งในรุ่นกำนันเปี๊ยะและในรุ่นลูกกำนันเปี๊ยะก็ยังคงควบคุมทรัพยากรในลักษณะที่กระจุกตัวอยู่ในบ้านใหญ่เพียงแต่การควบคุมอยู่ในระดับแตกต่างกันคือ ในสมัยกำนันเปี๊ยะเป็นผู้นำเครือข่าวนั้นจะมีการควบคุมทรัพยากรในระดับที่ให้กระจุกตัวมาก แต่เมื่อเปลี่ยนมาในรุ่นลูกการกระจุกตัวควบคุมทรัพยากรจะมีระดับลดน้อยถอยลง ตัวอย่างเช่น ในการควบคุมโครงการรับเหมาก่อสร้างซึ่งถือว่าเป็นงานที่ให้ประโยชน์มากที่สุดแก่เครือข่ายบ้านใหญ่เราพบว่ามีการฮั้วในโครงการรับเหมาก่อสร้างโดยการนำของบ้านใหญ่มาโดยตลอด แต่การฮั้วโครงการในสมัยกำนันเปี๊ยะนั้นเป็นการฮั้วที่กลุ่มบ้านใหญ่ฮั้วเพื่อมาดำเนินโครงการเองโดยไม่ต้องแบ่งเงินฮั้วให้แก่บริษัทใดเลยเนื่องจากในสมัยกำนันเปี๊ยะนั้นสามารถใช้ทั้ง

ตำแหน่งทางการเมืองและอิทธิพลในการควบคุมโครงการรับเหมาก่อสร้าง แต่เมื่อการบริหารงานเครือข่ายตกมาในมือของคนรุ่นลูกก็จะพบว่า การซื้อโครงการรับเหมาก่อสร้างจะเป็นไปได้ยากขึ้น เช่น บางกรณีมีการ “ซื้อแตก” หรือ ในบางโครงการ ผู้นำบ้านใหญ่ตัดสินใจที่จะไม่ทำเอง แต่ให้บริษัทอื่นเป็นผู้ทำโดยแลกกับเงินส่วนแบ่ง เป็นต้น การควบคุมการซื้อผู้นำรุ่นลูกก้านั้นเปื้อนมีการกระจุกตัวน้อยลงมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น การใช้อำนาจของผู้นำรุ่นลูกจะเน้นการใช้ตำแหน่งที่เป็นทางการเมืองมากกว่า รวมถึงการเพิ่มความเข้มงวดของรัฐในการตรวจสอบโครงการ เป็นต้น

6. ความแตกต่างของสมาชิกเครือข่าย เราพบว่า สมาชิกที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ในยุคของก้านั้นเปื้อนนั้นเป็นสมาชิกที่จำกัดอยู่ในวงแคบหรือที่เรียกว่า เป็นคนหน้าเดิม แต่เมื่อคนรุ่นลูกเป็นคนผู้บริหารเครือข่ายก็จะพบว่า มีสมาชิกที่คนใหม่เข้ามามีบทบาททำให้มีความหลากหลายของสมาชิกมากขึ้น

7. หลักประกันของสมาชิกเครือข่าย หลักประกันของสมาชิกในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกเครือข่ายที่มีต่อลูกพี่หรือระบบอุปถัมภ์ว่า “ตนเองจะสามารถฝากผีฝากไข้ไว้ได้มากน้อยเพียงใด” เมื่อพิจารณาในแง่นี้จะพบว่าสมาชิกเครือข่ายรู้สึกได้รับความคุ้มครองในฐานะลูกน้องในสมัยก้านั้นเปื้อนมากกว่าในสมัยรุ่นลูกขึ้นมาบริหารเครือข่าย

อย่างไรก็ดี การจัดองค์กรของชนชั้นนำท้องถิ่นโดยอาศัยครอบครัวที่มักจะเรียกว่า บ้านใหญ่ นั้นเป็นการดำเนินการในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องยกระดับองค์กรของชนชั้นนำให้เป็นทางการขึ้น โดยการตั้งพรรคการเมือง กลุ่มชนชั้นนำของครอบครัวคุณปลื้มก็อยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องจัดตั้งพรรคพลังชลขึ้นในกรณีนี้

พรรคพลังชล เป็นพรรคการเมืองของครอบครัวคุณปลื้มอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากผู้มีบทบาทในพรรคพลังชลล้วนเป็นสมาชิกในครอบครัวคุณปลื้มและผู้ใกล้ชิด กล่าวคือ ในการก่อตั้งพรรคขึ้นในปี พ.ศ. 2554 จะพบว่า นางสาวศลิ คุณปลื้มซึ่งเป็นภรรยาใกล้ชิดกับก้านั้นเปื้อนเป็นผู้จดทะเบียนจัดตั้งพรรคด้วยตนเอง และอาศัยกลุ่มแม่บ้านเป็นฐานทางการเมือง ในช่วงแรกนั้นนายสนธยา คุณปลื้ม บุตรชายคนโตของก้านั้นเปื้อนได้มอบหมายให้รองศาสตราจารย์เชาว์ มณีวงศ์ ที่ปรึกษาผู้ใกล้ชิดครอบครัวเป็นหัวหน้าพรรคพลังชลจนกว่าที่นายสนธยาจะปลดล็อกจากการห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเป็นเวลา 5 ปีภายในปี พ.ศ. 2555 หลังจากปลดล็อกดังกล่าวในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556 ที่ประชุมใหญ่ของพรรคพลังชลจึงได้มีมติเลือกนายสนธยา คุณปลื้ม เป็นหัวหน้าพรรค และนายพันธุศักดิ์ เกตุวัฒนา เป็นเลขาธิการพรรค

นอกจากนี้ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ผู้สมัครของพรรคพลังชลในเขตต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรีก็ล้วนถูกเลือกมาจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวคุณปลื้มทั้งสิ้นคือ

เขต 1 นายสุชาติ ชมกลิ่น

เขต 2 นายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์

เขต 3 นายรณเทพ อนุวัฒน์

เขต 4 นายสัมฤทธิ์ พงษ์วิรัตน์

เขต 5 นายพันธุ์ศักดิ์ เกตุวัฒนา

เขต 6 นางสาวกุลมณีนุช คุณปลื้ม

เขต 7 นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์

เขต 8 น.อ.วิโรจน์ วังแก้วหิรัญ

ปัจจัยและเงื่อนไขในการจัดตั้งพรรคการเมืองของครอบครัวคุณปลื้มโดยการถอนกลุ่มเรารักชลบุรีออกจากพรรคภูมิใจไทย การถอนตัวดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากกระแสกดดันของกลุ่มสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี กลุ่มดังกล่าวถือว่าเป็นเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญของกลุ่มบ้านใหญ่ กลุ่มองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาพลักษณ์ของพรรคภูมิใจไทยอยู่ในภาวะตกต่ำเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ประการที่สองพรรคภูมิใจไทยไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนเสื้อแดงที่นักการเมืองบางคนเป็นเครือข่ายของกลุ่มเรารักชลบุรี

การก่อรูปของพรรคพลังชลมีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มบ้านใหญ่ชลบุรีใน 2 มิติ คือ

1. พรรคพลังชลเป็นผลผลิตทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ ในมิตินี้อาจวิเคราะห์ได้จากคำสัมภาษณ์ของนายสนธยา คุณปลื้ม ผู้นำของกลุ่มบ้านใหญ่ในปัจจุบัน ที่นายสนธยาพยายามฉายภาพให้เห็นว่าพรรคพลังชลเป็นผลผลิตอันเกิดจากประสบการณ์ทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ที่สะสมเอาไว้บนถนนทางการเมืองในระดับชาติกว่า 30 ปีและเคยร่วมงานกับพรรคการเมืองต่างๆ ไม่น้อยกว่า 5 พรรคการเมืองผ่านบทบาททั้งฝ่ายค้านและรัฐบาล เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงเห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของพรรคการเมืองต่างๆ ดังนั้น การจัดตั้งพรรคพลังชลจึงเป็นการตกผลึกทางการเมืองที่สำคัญดังคำสัมภาษณ์ของนายสนธยาเกี่ยวกับมิติดังกล่าวได้ระบุไว้ว่า (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2554)

“พรรคพลังชลเป็นความตั้งใจทางการเมืองของกลุ่มชลบุรีอยู่แล้วกว่า 30 ปีในทางการเมืองของกลุ่มชลบุรีเป็นความตั้งใจอยู่แล้วว่ามีเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมเราจะตั้งพรรคการเมือง... การไปอยู่พรรคใหญ่ มีข้อจำกัดหลายเรื่องทั้งในเรื่องของมติพรรค ในเรื่องของการดำเนินการหลาย ๆ อย่างต้องอยู่ภายใต้กติกาทางการเมืองหรือประเพณีทางการเมือง...การเป็นพรรคพลังชลเป็นหัวหมากดีกว่าทางราชสีห์ ซึ่งมันสามารถทำให้เรากำหนดทิศทางนโยบายต่างๆ ของเราเองใน

การที่จะเดินทางมาเมือง รวมทั้งในเรื่องของการเจรจาทางการเมืองหลังเลือกตั้งหรือระยะเวลาอื่น ๆ เราก็ถือว่าเป็นหนึ่งในพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง”

2. พรรคพลังชลเป็นการปรับยุทธศาสตร์การทำงานทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับกลยุทธ์ ได้แก่ ความพ่ายแพ้การเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นหลายแห่งของกลุ่มบ้านใหญ่ การเกิดขึ้นมาของกลุ่มอำนาจกลุ่มใหม่ ๆ ในจังหวัดชลบุรีภายหลังการสืบทอดของกำนันเป๊าะ การหันมาตั้งพรรคการเมืองเป็นความพยายามสื่อสารให้ผู้คนโดยทั่วไปโดยรับรู้ว่าการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นเป็นพรรคของท้องถิ่นและตั้งใจทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (จังหวัดชลบุรี) เป็นหลัก ภาพของความเป็นท้องถิ่นของพรรคพลังชลนั้นเห็นได้จากกรณีที่ใช้ในการหาเสียง เช่น “บ้านของเรา พรรคของเรา” เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังสะท้อนได้จากคำสัมภาษณ์ของนายสนธยาที่ว่า (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2554)

“พรรคพลังชล คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจภายในท้องถิ่น ในการร่วมกันสร้างพรรคการเมือง ตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ทุกคนคิดว่าเมืองชลสมควรที่จะมีพรรคการเมืองของเราเอง ตรงนี้เป็นการก่อเกิดของพรรคพลังชล”

กล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดตั้งพรรคการเมืองของครอบครัวคุณปลื้มคือ พรรคพลังชล นั้นถือได้ว่าเป็นช่องทางในการจัดองค์กรความเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีที่ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จดังกล่าวจะเห็นได้จากการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 พบว่า พรรคพลังชลสามารถกวาดที่นั่ง ส.ส. ได้ถึง 6 ที่นั่ง โดยแบ่งเป็น ส.ส.เขต 1 ที่นั่งและ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ 1 ที่นั่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 13 รายชื่อและพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2554
(ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2556)

เขตเลือกตั้ง	พรรคพลังชล (กลุ่มบ้านใหญ่)	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	พรรคประชาธิปัตย์ (กลุ่มประชาธิปไตย)	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	พรรคเพื่อไทย (กลุ่มเสื้อแดง)
ที่ 1	นายสุชาติ ชมกลิ่น		33,748	พล.ต.ต. วีระอนันต์กุล		29,742	นายสง่า ธนสงวนวงศ์		17,518
2	นายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์		35,016	นายบรรจบ รุ่งโรจน์		32,674	นายมานิตย์ ภาวสุทธิ์		18,094
3	นายธรรมเทพ อนุวัฒน์		44,243	นายประมวล เอมเปี้ย		38,231	นายประเสริฐ ศิวทัศน์		10,421
4	นายสัมฤทธิ์ พงษ์วิรัตน์		4,344	นายสรวิทย์ เนื่องจำนงค์		49,924	นายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง		30,323
5	นายพันธุ์ศักดิ์ เกตุวัฒนา		36,160	นายฐานุโรจน์ โรจนกุล		25,431	นายชัยศิริมงคล พริยะภาพ		17,820
6	นางสุกมล อุ่มปลื้ม		32,567	เสฎฐ์ นายจักรกฤษ ไกรมาตย์		14,490	สกุล นางสาวนิพนธ์ วัจกะฮาด		20,060
7	นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์		23,983	นางพจนารถ แก้วผลึก		13,208	ชัยภูมิ นายอดิศร ผลลูกอินทร์		18,538
8	น.อ.วิโรจน์ วงแก้วหิรัญ		21,184	นายไมตรี สอยเหลือง		15,900	พล.ร.อ. สุรพล จันทน์แดง		25,268

เงินช่วยเหลือจากไพร่ ดังนั้น ชนชั้นนำกลุ่มเจ้าจึงได้ยกเลิกระบบไพร่อย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การเลิกทาส ในปี พ.ศ. 2417 การเปลี่ยนรูปแบบการคุมกำลังคนด้วยระบบไพร่ไปเป็นการควบคุมคนโดย การปกครองท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทยที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2442 และการจัดการกองทัพ สมัยใหม่ตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2448

การยกเลิกระบบไพร่มีผลให้เกิดการปลดปล่อยชาวบ้านสยามออกมาจากพันธนาการ ของระบบไพร่และได้ก่อให้เกิดการขยายตัวของชนชั้นกลางกลุ่มใหม่เกิดขึ้นที่มีได้มีเชื้อสายจีน ชนชั้นกลางชาวสยามกลุ่มนี้ก่อให้เกิดการผลิตเพื่อขาย 2 รูปแบบ คือ ระบบนายทุนการเกษตรและ การผลิตของเกษตรกรรายย่อย

กระบวนการขยายตัวของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีมีผลวัดไปสู่การก่อรูปของกลุ่ม นักการเมืองเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับชาติดังกล่าว มีผลให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชนชั้นนำข้าราชการในกลุ่มคณะราษฎรกับชนชั้นกลาง ปักนายทุนในจังหวัดชลบุรี วาทกรรมประชาธิปไตยของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้นำไปสู่การเริ่มเปิดพื้นที่สาธารณะทางการเมืองในจังหวัดชลบุรีโดยอาศัยกลไกการเลือกตั้งของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลเมืองชลบุรี การเปิดพื้นที่สาธารณะดังกล่าวได้นำชนชั้น กลางปักนายทุนในเมืองชลบุรีก้าวสู่การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรง ในขณะที่นายทุน ภาคเกษตรในชนบทคือ หลงจู ได้เข้าสู่การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นโดยอาศัยการสร้างสายสัมพันธ์ เชิงอุปถัมภ์กับชนชั้นนำทหารและข้าราชการพลเรือนภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตย

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีได้ขยายตัวขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เมื่อระบอบอำมาตยาธิปไตยได้รับเปลี่ยนไปสู่ระบอบเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองในระดับชาติดังกล่าวมีผลต่อการขยายตัวของนักการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นสามารถปลดปล่อยพันธนาการเชิงอุปถัมภ์ กับชนชั้นนำทหารและข้าราชการไปสู่เวทีการเมืองด้วยตัวเองโดยอาศัยระบบพรรคการเมือง เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามพรรคกิจสังคมที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2517 เป็นต้น หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เราจะพบว่ามีการต่อสู้ ระหว่างชนชั้นนำ 2 กลุ่ม คือ ระหว่างชนชั้นนำข้าราชการทหารและชนชั้นนำนักการเมืองได้พัฒนา ความขัดแย้งมาถึงขั้นแตกหักในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี พ.ศ. 2535 ผลของการต่อสู้ปรากฏว่า ชนชั้นนำนักธุรกิจการเมืองเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะโดยการสนับสนุนของชนชั้นกลางในเมือง ดังนั้น หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬจึงได้เกิดกระบวนการกีดกันชนชั้นนำทหารและข้าราชการออกจาก การมีบทบาททางการเมืองที่เรียกกันว่า กระบวนการปฏิรูปทางการเมือง การกีดกันชนชั้นนำทหาร และข้าราชการออกจากการเมืองโดยได้พัฒนามาเป็นกติการัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ดังนั้น

หลังรัฐธรรมนูญ ปีพ.ศ. 2540 เป็นต้นมานักการเมืองจึงสามารถก้าวขึ้นเป็นชนชั้นนำทางการเมืองแต่เพียงกลุ่มเดียว

การก้าวขึ้นเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีของนักการเมืองในชลบุรีก็เกิดขึ้นหลังรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากกติกาในรัฐธรรมนูญได้จำกัดบทบาทของชนชั้นนำทหารและข้าราชการในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่น ดังเช่น กลุ่มกำนันเป๊าะ จึงสามารถใช้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพื่อก้าวขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นภายใต้การรวมกลุ่มของครอบครัวคุณปลื้มที่เรียกว่าเป็น “บ้านใหญ่” อย่างไรก็ดี การจัดองค์กรของชนชั้นนำโดยอาศัยครอบครัวนั้นมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ดังนั้น จึงต้องมีการจัดองค์กรที่เป็นทางการของชนชั้นนำในเวลาต่อมาโดยใช้รูปแบบพรรคการเมืองซึ่งครอบครัวคุณปลื้มได้อาศัยการจัดตั้งพรรคพลังชลขึ้นมาในชลบุรี

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเป็นวัฒนธรรมแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ กล่าวคือ เป็นระบบความคิดความเชื่อที่มองพื้นที่สาธารณะทางการเมืองเป็นพื้นที่สำหรับการสะสมทุน วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นดังกล่าวเป็นผลผลิตจากกระบวนการทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนอพยพในฐานะชนชั้นกลางของสังคมไทย ชนชั้นกลางของชลบุรีได้ก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ขึ้นจากวัฒนธรรมของชาวจีนอพยพที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดชลบุรี วัฒนธรรมดังกล่าวตั้งอยู่บนความเชื่อ 2 ประการหลักคือ ความเชื่อในระบบเครือญาติแบบแซ่ตระกูล และอุดมการณ์ที่มุ่งการสะสมทุนเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ความเชื่อดังกล่าวจึงนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมแบบทุนนิยมขึ้นในกลุ่มชนชั้นกลางชาวจีนอพยพ วัฒนธรรมแบบทุนนิยมของชนชั้นกลางดังกล่าวได้เป็นฐานการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์เมื่อนายทุนจีนเข้าไปเป็นผู้ได้อุปถัมภ์กับชนชั้นนำของระบบศักดินาในช่วงต้นรัตน โกสินทร์โดยอาศัยกลไกของราชการ เช่น ตำแหน่งกรมท่าซ้าย นายอำเภอจีน จางวางอำเภอจีน และระบบเจ้าภาษีนายอากร เป็นต้น

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ได้รับการสืบทอดจากยุคต้นรัตนโกสินทร์มาสู่หลังสนธิสัญญาเบาว์ริงภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเพื่อขยายวัฒนธรรมให้มิชอบเขตกว้างขวางขึ้น การผลิตซ้ำภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์จากรูปแบบเป็นทางการไปสู่รูปแบบที่ไม่เป็นทางการมากขึ้นเนื่องจากการยกเลิกตำแหน่งราชการของนายทุนจีนในกลไกปลัดจีน กองสุลจิน และเจ้าภาษีนายอากรเมื่อมีการสถาปนาและขยายตัวการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดชลบุรี นอกจากนี้ การขยายการปกครองส่วนภูมิภาคดังกล่าวยังนำไปสู่ความจำเป็นจะต้องปราบปรามคัมภีร์

อึ้งยี้ให้แตกสลายไปเนื่องจากเป็นวัฒนธรรมการรวมกลุ่มของชาวจีนที่ท้าทายอำนาจรัฐสยาม การทำลายสมาคมลับอึ้งยี้ดังกล่าวยังนำไปสู่การขยายตัวของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้รับการสืบทอดมาสู่ระบอบอำมาตยาธิปไตยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมให้เป็นแบบแผน (Pattern) มากยิ่งขึ้น การผลิตซ้ำดังกล่าวเกิดขึ้นจากการสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างชนชั้นนำทหารและข้าราชการพลเรือนกับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่มีฐานเป็นนายทุน เช่น หลงจูในจังหวัดชลบุรี

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในจังหวัดชลบุรีได้รับการผลิตซ้ำภายใต้ระบอบเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญภายใต้รัฐธรรมนูญ โครงการสร้างเมืองดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักการเมืองท้องถิ่นก้าวขึ้นสู่การเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นโดยใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการเลือกตั้ง

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า ปัจฉัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการก่อรูปและพลวัตวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ๆ คือ ช่วงการก่อรูปและช่วงพลวัตของวัฒนธรรมทางการเมือง

ในช่วงการก่อรูปของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ของชาวจีนอพยพในชลบุรีนั้นเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมแบบทุนนิยมของชาวจีนอพยพในชลบุรีประสานกับโครงสร้างทางการเมืองของระบบศักดินาในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ กล่าวคือ การเข้ามาของชาวจีนอพยพได้รับการจัดให้เป็นคนนอกระบบไพร่ ดังนั้น จึงไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้อุปถัมภ์ของระบบไพร่ ประกอบกับรัฐสยามก็ได้สร้างกลไกอุปถัมภ์ควบคุมชาวจีนอพยพนอกระบบไพร่โดยนายทุนจีนได้เข้าไปรับตำแหน่งในระบบราชการในรูปแบบต่างๆ เช่น กรมท่าซ้าย นายอำเภอจีน จางวางอำเภอจีน เจ้าภาษีนายอากร เป็นต้น ผลการประสานระหว่างปัจเจกทั้งสองได้นำมาสู่การสร้างเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ระหว่างชนชั้นนำสยามกับนายทุนจีน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนายทุนจีนและชนชั้นนำสยามในระบบอุปถัมภ์ได้นำไปสู่การพัฒนาระบบความคิดความเชื่อทางการเมืองในรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ของนายทุนจีนจังหวัดชลบุรีมีพลวัตขับเคลื่อนจากระบบไพร่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ไปสู่ยุคปฏิรูปการปกครองหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงปี พ.ศ. 2398 และสืบทอดมาในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงเหตุการณ์

14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และสังคมในปัจจุบัน พลวัตของวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวเป็นการผลิตซ้ำโดยมีปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่มีผลต่อพลวัตดังนี้

การผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในยุคปฏิรูปการปกครองหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงมีปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญคือ การสถาปนาระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระดับชาติโดยมีเงื่อนไขประกอบคือ การขยายตัวของการปกครองส่วนภูมิภาคสมัยใหม่และการปราบสมคมลัทธิขี้ของชาวจีนในจังหวัดชลบุรี การสถาปนาระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีผลต่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์เนื่องจากชนชั้นนำกลุ่มเจ้าได้เข้ามาบีบบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์นายทุนจีนแทนที่ชนชั้นนำขุนนาง โดยเฉพาะบทบาทของขุนนางตระกูลขุนนาททำให้สายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในจังหวัดชลบุรีมีบทบาทของชนชั้นนำกลุ่มเจ้าเป็นผู้อุปถัมภ์เป็นหลัก เช่น สายสัมพันธ์ระหว่างรัชกาลที่ 5 กับหลวงอำนาจจินนิกร หรือ สายสัมพันธ์ระหว่างกรมพระสวัสดิวัฒนวิศิษฎ์กับนายอากรจันทลี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างชนชั้นนำกลุ่มเจ้าและนายทุนจีนได้ปรับจากรูปแบบที่เป็นทางการมาสู่รูปแบบที่ไม่เป็นทางการเมื่อมีการสถาปนาและการขยายตัวของการปกครองส่วนภูมิภาคสมัยใหม่เนื่องจากการเข้ามาแทนที่ตำแหน่งในระบบราชการของนายทุนจีนโดยราชการส่วนภูมิภาคสมัยใหม่ เช่น การจัดเก็บภาษีแบบใหม่แทนที่ของการปกครองภูมิภาคแทนที่การที่เจ้าภาษีนายอากรของนายทุนจีน เป็นต้น

การสืบทอดของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมแบบขยายไปสู่กลุ่มอื่น ๆ ในชลบุรีเมื่อมีนโยบายปราบสมคมลัทธิขี้ในจังหวัดชลบุรี การปราบสมคมลัทธิขี้เป็นการสลายองค์กรการรวมกลุ่มของชาวจีนที่ตั้งอยู่บนฐานญาติสมมติแบบพี่น้องร่วมสาบานและมีศักยภาพในการต่อต้านการกดขี่ของรัฐสยามที่มีต่อชาวจีนอพยพ ดังนั้น นโยบายปราบสมคมลัทธิขี้จึงเป็นการกดทับวัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นการรวมกลุ่มเป็นสมาคม แต่ใช้วัฒนธรรมแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์เข้าครอบงำแทนที่วัฒนธรรมการรวมกลุ่ม ดังนั้น เราจะพบว่า ผู้นำสมาคมลัทธิขี้ที่ถูกปราบปรามได้ปรับตัวเองไปสู่ธุรกิจครอบครองฐานความเป็นเจ้าพ่อหรือไม่ก็เข้าไปสู่ตำแหน่งในระบบราชการส่วนภูมิภาคสมัยใหม่ เช่น ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่ เป็นต้น

การผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญคือ การสถาปนาระบอบอำมาตยาธิปไตยในระดับชาติโดยมีเงื่อนไขประกอบคือ การเข้ามาบีบบทบาทของชนชั้นนำทหารในการสะสมทุนในจังหวัดชลบุรี การสถาปนาระบอบอำมาตยาธิปไตยมีผลต่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในชลบุรีเนื่องจากชนชั้นนำทหารได้เข้ามาบีบบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์

นายทุนจีนแทนที่ชนชั้นนำกลุ่มเจ้าเพื่อมุ่งการสะสมทุนของชนชั้นนำทหาร ผลจากปัจจัยและเงื่อนไขดังกล่าวมีผลให้เกิดสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ใหม่ในจังหวัดชลบุรีระหว่างชนชั้นนำทหารกับนักการเมืองสายนายทุนการเกษตรหรือหลงจู๋ เช่น สายสัมพันธ์ระหว่างนายเกียง จิงประเสริฐ (หลงจู๋เกียง) กับหรือนายตรงค์ สิงห์โตทอง กับ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ผู้นำทหารในกลุ่มชวยราชครู เป็นต้น

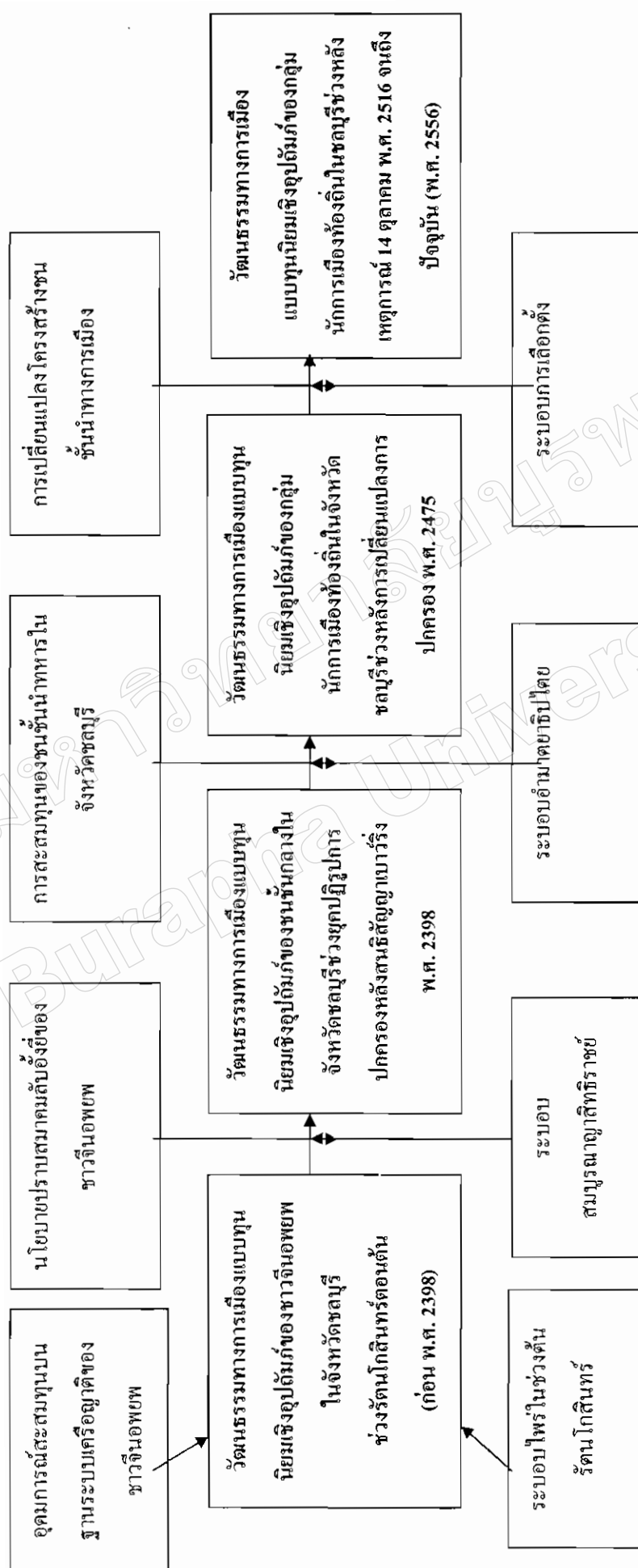
การผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน เป็นการผลิตซ้ำเพื่อทำให้กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นชลบุรีก้าวขึ้นสู่การเป็นชนชั้นนำท้องถิ่น การผลิตซ้ำดังกล่าวมีปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญคือ การสถาปนาระบบบอบเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีเงื่อนไขคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจทางชนชั้นนำทางการเมือง การสถาปนาระบบบอบเลือกตั้งเป็นการสร้างความเป็นสถาบันให้แก่กลไกการเลือกตั้งในการเมืองไทย ดังนั้น การเลือกตั้งจึงกลายมาเป็นช่องทางเข้าสู่อำนาจโดยตรงของนักการเมืองท้องถิ่นผ่านพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นจำเป็นต้องคงไว้ซึ่งระบบอุปถัมภ์เพื่อเป็นเครื่องมือก้าวสู่อำนาจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เช่น กรณีของนายสมชาย คุณปลื้ม หรือกำนันเป๊าะ พบว่า แต่เดิมนั้นกำนันเป๊าะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นภายใต้อุปถัมภ์ของพลตรีศิริ สิริโยธิน ซึ่งเป็นผู้นำทหารในกลุ่มสี่เสาเทเวศร์ แต่หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 และเปิดการจัดตั้งพรรคการเมือง เช่น พรรคกิจสังคม เป็นต้น นายบุญชู โรจนเสถียร ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีก็ได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์แทนที่ชนชั้นนำทหาร ดังนั้น ในการมีบทบาทหวัะแนของกำนันเป๊าะจึงต้องใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกการทำงาน แต่หลังจากเสียใจได้เสียชีวิตกำนันเป๊าะก็ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้อุปถัมภ์ โดยการส่งนักการเมืองในกลุ่มเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้ง ชัยชนะในการเลือกตั้งของกลุ่มกำนันเป๊าะได้มาจากการใช้เครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดชลบุรีเช่นเดิม

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นเมื่อมีการพัฒนาของระบบบอบเลือกตั้งจากลักษณะกึ่งเลือกตั้งไปสู่ระบบการเลือกตั้งที่ตกผลึกในเชิงสถาบันอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนชั้นนำทางการเมืองในระดับชาติ กล่าวคือ หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ชนชั้นนำทหารได้ถูกตัดช่องทางการก้าวเข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองโดยอาศัยกติกาในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ทำให้กลุ่มนักการเมืองได้ก้าวขึ้นมาเป็นชนชั้นนำทางการเมืองแต่เพียงกลุ่มเดียว โครงสร้างชนชั้นนำทางการเมืองดังกล่าวก็มีผลเช่นเดียวกันในจังหวัดชลบุรี ตัวอย่างเช่น กรณีของกลุ่มนักการเมืองสายกำนันเป๊าะก็จะพบว่า กลุ่มดังกล่าวได้เข้ามามีอำนาจในจังหวัดชลบุรีโดยสามารถดำรงตำแหน่งทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเมืองพัทยา

เราพบว่า ภายในกลุ่มนักรการเมืองสายกำนันเป๊าะนั้นมีการจัดองค์กรอยู่ในรูปแบบอุปถัมภ์โดยมีผู้นำอุปถัมภ์เป็นผู้ที่อยู่ในครอบครัวคุณปลื้มหรือเป็นคนใกล้ชิด ดังนั้นกลุ่มนักรการเมืองในครอบครัวคุณปลื้มจึงได้พัฒนาขึ้นมาเป็นชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ที่มีโครงสร้างอำนาจแบบขั้วเด่นขั้วเดียวตามที่เรียกว่า “บ้านใหญ่”

จากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นทฤษฎีติดพื้นที่ ตามแนวการวิจัยเชิงคุณภาพโดยปรากฏออกมาเป็นภาพที่ 2 ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ทฤษฎีคิดพื้นที่ (Grounded theory)

อภิปรายผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี : กรณีศึกษานักการเมืองท้องถิ่น ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

1. ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษามีนัยการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวคิด

วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทย คือ ผลการศึกษาในคุณูปนิพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเป็นผลผลิตที่คลี่คลายมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางที่ก่อรูปมาตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ดังนั้น ผลการศึกษาจึงไม่สอดคล้องกับการนำแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองกระแสหลักของตะวันตกที่นำมาใช้ในสังคมไทยโดยมองว่า วัฒนธรรมทางการเมืองไทยว่ามีเอกภาพเป็นเนื้อเดียวกัน (Homogeneous) ทั้งสังคม แต่งานวิจัยคุณูปนิพนธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดแนวไทยศึกษาดังเช่น นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) ที่พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยนั้นแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมย่อย ๆ ตามลักษณะของชนชั้น 3 รูปแบบ คือ วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นสูง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลาง และวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นชาวนา กล่าวคือ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) ได้วิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นสูงว่า มีแบบแผนที่สำคัญคือ ความเชื่อเรื่องหลักการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ อำนาจทั้งหลายซึ่งกระจายไปถึงประชาชน เช่น ข้าราชการ ตำรวจ หมอ หรือพระสงฆ์ล้วนต้องตอบสนองต่อเบื้องบนมากกว่าประชาชนในพื้นที่ที่ตัวเองทำงานอยู่ให้อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของราชบัลลังก์ไม่ว่าจะเป็นอำนาจทางการเมืองหรืออำนาจทางวัฒนธรรม

จิตรา สมบัติรัตนานันท์ (2553) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวบ้านที่ตำบลเนินฆ้อ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวบ้านดังกล่าวของตำบลเนินฆ้อมีพัฒนาการแบ่งออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ วัฒนธรรมทางการเมืองในช่วงแรกของตำบลเนินฆ้อมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมแบบผู้นำอาวุโสบนฐานคุณธรรม วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้สืบทอดผลิตซ้ำและมีพลวัตมาตั้งแต่ก่อนการเข้ามาของการปกครองท้องถิ่นถึงการเข้ามาของการปกครองส่วนท้องถิ่น พลวัตของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้นำอาวุโสบนฐานคุณธรรมเริ่มต้นตั้งแต่ระบบนายบ้านบนฐานของการปกครองตนเองของชุมชนมาจนถึงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นทางการ โดยยังคงนายบ้านไว้เป็นผู้นำตามธรรมชาติและในท้ายที่สุดก็พัฒนามาเป็นระบบกำนันผู้ใหญ่บ้านบนฐานคุณธรรม วัฒนธรรมทางการเมืองของตำบลเนินฆ้อในช่วงที่สองเกิดขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้นำอาวุโส

บนฐานคุณธรรมที่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวเข้ามาของกลไกรัฐราชการและเศรษฐกิจทุนนิยมภายนอกเนื่องจากระบบทั้งสองได้นำกลไกใหม่เข้าไปแทนที่กลไกหลักของระบบเครือญาติและวัดที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน การเข้ามาแทนที่กลไกสมัยใหม่นี้ดังกล่าวได้ลดบทบาททางสังคมของระบบเครือญาติและวัดซึ่งมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้นำอาวุโสบนฐานคุณธรรม ดังนั้น จึงเปิดเงื่อนไขได้มีการก่อรูปของวัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนในรูปแบบใหม่ขึ้นมาคือ วัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์และวัฒนธรรมแบบทุนนิยม

วัฒนธรรมทางการเมืองของตำบลเนินฆ้อในช่วงที่สองมีลักษณะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมเนื่องจากการต่อสู้ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่และแบบเก่า คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผู้นำอาวุโสบนฐานคุณธรรมด้านหนึ่งกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์และแนวคิดแบบทุนนิยมอีกด้านหนึ่ง การที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากระบบอุปถัมภ์ยังไม่สามารถฝังตัวอยู่ตำบลเนินฆ้อจนตกผลึกกลายเป็นวิถีชีวิตของชุมชนได้เพราะผู้นำทางการเมืองภายนอกชุมชนที่เป็นผู้อุปถัมภ์ไม่ได้แสดงบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์ที่เข้มแข็งจนสามารถสร้างวัฒนธรรมใหม่เข้าแทนที่วัฒนธรรมชุมชนที่มีอยู่เดิมได้ ในขณะเดียวกันแนวคิดแบบหัวการค้าซึ่งเป็นหน่ออ่อนของวัฒนธรรมแบบทุนนิยมแต่ก็ยังไม่สามารถเติบโตจนไปครอบงำวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเก่าได้ เนื่องจากวัฒนธรรมหัวการค้ามุ่งเป็นปฏิกิริยา คือ วัดและร้านค้าชุมชนซึ่งเป็นกลไกหลักของชุมชน ดังนั้น จึงได้เกิดการตอบโต้ของชุมชนจนนำมาสู่การดำรงอยู่ของความขัดแย้งของวัฒนธรรมเก่าและวัฒนธรรมใหม่

ในกรณีชุมชนเนินฆ้อนี้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในชลบุรีก็เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงตามชนชั้นเช่นกันคือ เป็นวัฒนธรรมแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ที่ก่อรูปจากปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยวัฒนธรรม และปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ ได้แก่ อุดมการณ์ที่มุ่งสะสมทุนของชาวจีนอพยพบนฐานของระบบกงสีในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ระบบกงสีของชาวจีนอพยพตั้งอยู่บนความเชื่อของระบบเครือญาติที่สืบทอดมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ทำให้ชาวจีนอพยพมีมีลักษณะรวมหมู่ในการสะสมทุนภายในระบบเครือญาติและก่อให้เกิดบุคลิกทางเศรษฐกิจที่สนับสนุนการสะสมทุนคือ การมีหัวการค้า ความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพ ความขยันทำงานหนัก และมีลักษณะกล้าได้กล้าเสียในการประกอบธุรกิจ อุดมการณ์สะสมทุนดังกล่าวเป็นฐานทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่การสร้างระบบการผลิตเพื่อขายของชาวจีนอพยพในช่วงต้นรัตนโกสินทร์

ส่วนปัจจัยทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยหลักอีกปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ ระบบไพร่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ระบบไพร่ดังกล่าวซึ่งมิได้จัดชาวจีนอพยพเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบไพร่ ดังนั้น รัฐสยามจึงต้องกำหนดนโยบายควบคุมชาวจีนอพยพนอกระบบไพร่ซึ่งเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับ

ความต้องการของนายทุนจีนที่จะต้องเข้าไปอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของชนชั้นนำสยามเพื่อสนับสนุนการสะสมทุนของตนเอง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางวัฒนธรรมและปัจจัยทางการเมืองจึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ขึ้นมาในกลุ่มของนายทุนจีน

2. ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษามีนัยการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวคิดชนชั้นกลางในสังคมไทยคือ ผลการศึกษาคุณูปนิพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า การก่อรูปของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีมีลักษณะแตกต่างจากการก่อรูปของชนชั้นกลางของประเทศยุโรปตะวันตกดังเช่นประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ชนชั้นกลางในช่วงปลายยุคกลางของยุโรปตะวันตกเริ่มก่อตัวจากกลุ่มนายทุนที่เติบโตจากพวกไพร่ที่สามารถสะสมทุนและกลุ่มขุนนางตกยาก กลุ่มทั้งสองพัฒนาขึ้นมาเป็นพ่อค้าจากการผลิตเพื่อขายและการขยายตัวของเศรษฐกิจเงินตราในเมืองที่เป็นชุมชนการค้า การขยายตัวของเมืองทำให้ชนชั้นกลางขยายตัวจากนายทุนไปสู่กลุ่มอื่น ๆ เช่น นักอุตสาหกรรม และอาชีพอิสระ ชนชั้นกลางของประเทศยุโรปตะวันตกจึงดำรงอยู่เป็นกลุ่มชนที่อยู่ตรงกลางระหว่างเจ้าศักดินากับชาวนา ส่วนชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีก่อรูปมาจากกลุ่มชาวจีนอพยพซึ่งถือว่าเป็นคนต่างด้าวจากภายนอกที่มาตั้งถิ่นฐานในชลบุรี ชาวจีนอพยพดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ถูกจัดให้อยู่นอกระบบไพร่ของชนชั้นมูลนายกับชนชั้นชาวนาสยาม แต่ชาวจีนอพยพสามารถพัฒนาตัวเองเป็นชนชั้นกลางได้โดยมีส่วนร่วมในระบบการผลิตเพื่อขายที่สร้างขึ้นในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากระบบไพร่ที่มีอยู่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะเป็นฐานทางเศรษฐกิจให้แก่ชนชั้นนำของสยามแต่เพียงระบบเดียวได้ ดังนั้น รัฐสยามจึงสนับสนุนให้ชาวจีนอพยพเข้ามาทำการผลิตเพื่อขายเพื่อตอบสนองการค้าต่างประเทศและรายได้ของรัฐช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ชาวจีนอพยพที่ทำการผลิตเพื่อขายในช่วงต้นรัตนโกสินทร์จึงดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งทางด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการค้าบริการ ชนชั้นกลางที่ก่อรูปขึ้นมามีลักษณะดังกล่าวดังกล่าวจะประกอบด้วยกลุ่มคนต่าง ๆ เช่น พ่อค้า นักอุตสาหกรรม ผู้ผลิตรายย่อย รวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เรียกว่า กุฎีจีน เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบความแตกต่างเกี่ยวกับบทบาทของชนชั้นกลางอีกด้วย ในขณะที่กลุ่มนักการเมืองในประเทศยุโรปตะวันตกที่พัฒนามาจากชนชั้นกลางจะเป็นผู้ขับเคลื่อน (Actor) สนับสนุนระบอบเสรีประชาธิปไตยเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง แต่กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีถึงแม้กลไกการเลือกตั้งของระบอบเสรีประชาธิปไตยจะช่วยเปิดพื้นที่สาธารณะทางการเมืองแก่นักการเมืองดังกล่าว แต่นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีก็ไม่มีเจตนารมณ์ในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายหลักเนื่องจากเจตนารมณ์หลักของนักการเมืองดังกล่าวก็คือ การมุ่งสะสมทุน อุดมการณ์มุ่งสะสมทุนของนักการเมืองเป็นวัฒนธรรมของที่ก่อรูปจากชนชั้นกลางตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์และยังสืบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น เราจะพบว่า การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการสะสมทุน นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัด

ชลบุรีไม่จำเป็นต้องอาศัยเสรีประชาธิปไตย แต่สามารถใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นบันไดไปสู่การเมือง ภายใต้ระบอบเผด็จการแบบอำมาตยาธิปไตยหรือระบอบการเลือกตั้งที่ยังเป็นประชาธิปไตยแต่เพียงรูปแบบ

บทบาทการสะสมทุนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในการทำงานการเมือง เป็นกระบวนการสะสมทุนที่ต่อเนื่องมาจากธุรกิจของครอบครัวเป็นหลัก กระบวนการสะสมทุนทั้งในธุรกิจผูกขาดและผูกขาดกฎหมายทำให้นักการเมืองต้องมีบทบาทลักษณะแบบเจ้าพ่อท้องถิ่นอุปถัมภ์ คือ การสะสมทุนโดยใช้ระบบอุปถัมภ์และใช้อิทธิพลความรุนแรงเป็นฐานเชิงอำนาจ เช่น การสังหารคู่แข่งทางธุรกิจหรือศัตรูทางการเมือง เป็นต้น

นักการเมืองแบบเจ้าพ่อท้องถิ่นอุปถัมภ์ในจังหวัดชลบุรีพัฒนาคลั่งตัวเองมาจากความเป็นนักเลงท้องถิ่นที่จัดการปัญหาด้วยอำนาจอิทธิพลไม่เป็นทางการมาก่อน นอกจากนักเลงในหมู่บ้านแล้วนักเลงท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ นักเลงจากฐานความเป็นผู้นำสมาคมลับอั้งยี่ เนื่องจากการรวมตัวแบบสมาคมลับอั้งยี่เป็นวัฒนธรรมที่ตกทอดจากจีนแผ่นดินใหญ่มาสู่จีนอพยพในจังหวัดชลบุรีมาเป็นเวลายาวนานและกลุ่มชาวจีนอพยพดังกล่าวก็ยังตั้งสมาคมลับอั้งยี่ให้สอดคล้องต่อการตั้งถิ่นฐานในชลบุรีภายใต้ฐานระบบเครือญาติแบบพี่น้องร่วมสาบานและระบบกงสี

ถึงแม้จะมีการปราบสมาคมลับอั้งยี่ในจังหวัดชลบุรีรัฐสยามโดยกลไกระบบราชการส่วนภูมิภาคสมัยใหม่ แต่มรดกวัฒนธรรมการจัดการโดยอาศัยอำนาจที่ไม่เป็นทางการสมาคมลับอั้งยี่ได้ส่งต่อให้ผู้นำอั้งยี่ที่ถูกปราบปรามบางส่วนใช้มรดกวัฒนธรรมดังกล่าวไปสร้างระบบอุปถัมภ์ภายใต้การนำของเจ้าพ่อท้องถิ่นจนเมื่อพื้นที่สาธารณะทางการเมืองเปิดเจ้าพ่อท้องถิ่นก็ก้าวเข้าสู่เวทีทางการเมืองในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีก่อรูปขึ้นมาจากการเป็นนายทุนเป็นสำคัญ เช่น นายทุนการเกษตรหรือหลงจู๋ นายทุนแบบเจ้าพ่อท้องถิ่น เป็นต้น การที่นายทุนท้องถิ่นสามารถก้าวเข้ามาสู่การเป็นนักการเมืองได้ก็เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 เปิดพื้นที่สาธารณะทางการเมืองโดยอาศัยกลไกการเลือกตั้ง ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นชลบุรีที่มีอำนาจในปัจจุบันจึงมีความเชื่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ที่มีทัศนะว่า พื้นที่สาธารณะทางการเมืองเป็นพื้นที่สำหรับการสะสมทุนโดยการก้าวขึ้นมามีอำนาจผ่านการเลือกตั้งภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในท้องถิ่น

3. ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษามีนัยการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ แนวคิด พัฒนาการของทุนนิยม (Capitalist Development) ในสังคมไทย เมื่อเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ที่

มีอยู่เดิมเกี่ยวกับพัฒนาการของทุนนิยมในสังคมไทยซึ่งเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยจากระบบเจ้าศักดินามาสู่ระบบทุนนิยม (สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล, 2525, หน้า 128-161) จะพบว่า ผลการศึกษาในคณฤณิพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยเชิงเงื่อนไข (Conditioning factor) ที่มีผลต่อพัฒนาการของทุนนิยมในสังคมไทย กล่าวคือ ในช่วงเริ่มก้าวเข้าสู่ทุนนิยมในยุคต้นรัตนโกสินทร์นั้นมีการก่อรูปอุดมการณ์ทุนนิยมที่เป็นพลังการขับเคลื่อนสะสมทุนเกิดขึ้นในกลุ่มชาวจีนอพยพ อุดมการณ์ทุนนิยมดังกล่าวเป็นผลผลิตมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ

ปัจจัยภายนอกที่มีผลเกิดจากการสืบทอดวัฒนธรรมจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ของชาวจีนอพยพเข้ามาสู่สังคมไทยอันได้แก่ ความเชื่อในระบบเครือญาติตามเช่ตระกูลที่ตั้งอยู่บนฐาน “คำสอนทั้งสาม” ของลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธนิกายมหายาน ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ การปรับความคิดในเชิงนโยบายของชนชั้นนำไทยในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ที่หันมาส่งเสริมการผลิตเพื่อขายโดยเปิดพื้นที่ให้กับชาวจีนอพยพ ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางวัฒนธรรมทั้งสองได้นำไปสู่การก่อรูปอุดมการณ์ทุนนิยมอันเป็นพลังขับเคลื่อนการทำธุรกิจของชาวจีนอพยพบนฐานของระบบกงสีโดยบุคลิกแบบนายทุนคือ การมีหัวการค้า กล้าได้กล้าเสีย การขยันทำงานหนัก และความซื่อสัตย์

นัยที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของปัจจัยเชิงวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนพัฒนาการของทุนนิยมตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ดังกล่าวจึงเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมของการศึกษาพัฒนาการของทุนนิยมในสังคมไทยคือ ปัญหาช่องว่างขององค์ความรู้ของสำนักวิถีการผลิตแบบเอเชียของฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ ในการศึกษาวัฒนธรรมหรืออุดมการณ์ทุนนิยมของชาวจีนอพยพในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ในขณะเดียวกันยังช่วยชี้ให้เห็นถึงปัจจัยวัฒนธรรมภายนอกที่สืบทอดโดยชาวจีนอพยพเสริมองค์ความรู้ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงภายในเกี่ยวกับโลกทรรศน์ของชนชั้นนำต้นรัตนโกสินทร์เป็นหลัก

นัยขององค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพัฒนาการของทุนนิยมในสังคมไทยที่ได้จากการศึกษาของคณฤณิพนธ์นี้อีกประการหนึ่งก็คือ การก่อรูปนายทุนหรือกระฎุมพีอิสระในสังคมไทย จากองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมนั้นมีข้อสรุปเกี่ยวกับกระฎุมพีอิสระออกเป็นแนวคิด 2 ข้อคือ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ ชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยยังขาดกระฎุมพีอิสระในการขับเคลื่อนทุนนิยม ส่วนนิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้สรุปไปในอีกทางหนึ่งว่า ได้เกิดกระฎุมพีอิสระในกลุ่มเจ้าขุนนาง และนายทุนจีน ตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์แต่ข้อค้นที่ได้จากคณฤณิพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า การก่อรูปของกระฎุมพีอิสระมีลักษณะเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตของวัฒนธรรมทางการเมืองตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์มาจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือ ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์นั้นนายทุนจีนมิได้มีอิสระในการขับเคลื่อนระบบทุนนิยม

แต่การสะสมทุนเกิดขึ้นในเครือข่ายอุปถัมภ์กับกลุ่มเจ้าและขุนนางจนพัฒนามาเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์

อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ก็มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงพลวัตตามโครงสร้างอำนาจทางการเมืองหลังจากต้นรัตนโกสินทร์มาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น นายทุนจึงมีความเป็นอิสระมากขึ้นตามลำดับคือ ภายใต้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นายทุนจีนยังคงอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของกลุ่มเจ้าและต่อมาในระบอบอำมาตยาธิปไตยนายทุนก็ยังมิได้มีอิสระในการสะสมทุนเพราะต้องเข้ามาเป็นผู้ได้อุปถัมภ์ของชนชั้นนำข้าราชการทหาร แต่หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 โครงสร้างทางการเมืองได้เปลี่ยนไปโดยการเลือกตั้งได้พัฒนามาเป็นกลไกทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้กับนายทุนได้ก้าวเข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ดังนั้น นายทุนจึงสามารถปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการอุปถัมภ์ของชนชั้นนำข้าราชการทหารและเริ่มมีอิสระในการสะสมทุน หลังจากนั้นนายทุนได้พัฒนามาเป็นกระแสมืออิสระอย่างเต็มรูปในการขับเคลื่อนระบบทุนนิยมหลังจากที่เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 และการกีดกันชนชั้นนำทหารและข้าราชการออกจากการมีตำแหน่งทางการเมืองตามกติกาของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 จนในที่สุดนายทุนได้กลายมาเป็นชนชั้นนำใหม่ในสังคมไทย นอกจากนี้ เรายังพบอีกว่า ความเป็นอิสระของนายทุนในการขับเคลื่อนระบบทุนนิยมภายใต้บริบทสังคมไทยนั้นมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญคือ ระบบทุนนิยมไทยที่พัฒนามาจนถึงปัจจุบันนั้นตั้งอยู่บนฐานกระบวนการสะสมทุนเบื้องต้น (Primitive accumulation of capital) กระบวนการสะสมเบื้องต้นความมั่งคั่งจากการขูดรีดนอกความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนกับแรงงาน เมื่อพิจารณาในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวมาร์กซิสต์นั้นสามารถสรุปได้ว่า กระแสมืออิสระมีบทบาทในกระบวนการสะสมทุนเบื้องต้นเป็นสำคัญ คุณถิณีพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า นักการเมืองที่มีฐานะมาจากนายทุนเข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจโดยอาศัยกลไกของรัฐและทางเมือง นักธุรกิจการเมืองดังกล่าวมีแนวคิดว่า พื้นที่สาธารณะทางการเมืองนั้นเป็นพื้นที่ของการสะสมทุนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในปัจจุบันมีผลให้การเมืองซึ่งเป็นเรื่องกิจการสาธารณะ (Public affair) ได้กลายเป็นเรื่องธุรกิจการเมืองภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ดังนั้น ในการแก้ปัญหาธุรกิจการเมืองในปัจจุบันจึงควรตั้งเป้าไปที่การเปลี่ยนแปลง

ทางวัฒนธรรมแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในจังหวัดชลบุรีเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมทางการเมืองจะต้องคำนึงถึงการเคลื่อนไหวในเชิงบูรณาการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมไปด้วยกัน เช่น การจัดสวัสดิการของสังคมเพื่อความมั่นคงของประชาชน การบริการของรัฐที่ทั่วถึงและทันต่อความต้องการ เป็นต้น

2. จากการศึกษาในวิทยานิพนธ์พบว่า การทำงานทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ส่วนใหญ่ในจังหวัดชลบุรีในปัจจุบันมีลักษณะเป็นนายทุนคือ มีการลงทุนทางการเมือง เช่น การใช้จ่ายเงินในกระบวนการเลือกตั้ง หรือการลงทุนในการอุปถัมภ์ชาวบ้าน เป็นต้น และเมื่อหลังจากที่ได้ตำแหน่งทางการเมืองก็จะใช้อำนาจเพื่อการถนอมทุน เช่น การคอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ในการปรับการทำงานทางการเมืองจากระบบธุรกิจการเมืองไปเป็นเรื่องกิจการสาธารณะจำเป็น จะต้องใช้หลักการแยกทุนออกจากการเมือง

3. จากการศึกษาในวิทยานิพนธ์พบว่า การเลือกตั้งในปัจจุบันเป็นกลไกที่เปิดช่องทางให้นักธุรกิจการเมืองเข้ามามีตำแหน่งในกิจการสาธารณะ ดังนั้น จึงควรมีการปฏิรูประบบเลือกตั้งที่เป็นแบบประชาธิปไตย เช่น การที่ประชาชนสามารถเข้าไปควบคุมและตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้งได้ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี : กรณีศึกษากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้คือ

1. หลังจากที่ได้วิจัยได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนในภาคตะวันออก: กรณีศึกษา ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในวิทยานิพนธ์นี้ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นนำในท้องถิ่นภาคตะวันออกต่อไป

2. ควรมีการศึกษาภาพรวมของวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในภาคตะวันออกโดยอาศัยการวิจัยในเชิงสำรวจเพื่อสามารถสรุปรวบยอดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในภาคตะวันออกได้อย่างชัดเจนขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีในปีหรือกลุ่มย่อยอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น เช่น กลุ่มเจ้าเก่าในเมือง กลุ่มปัญญาชน หรือกลุ่มผู้ผลิตรายย่อยอิสระ เป็นต้น

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นกลางปีนักการเมืองระหว่างภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ เพื่อแสวงหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางไทยหรือชี้ให้เห็นถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละภาคว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University